

Folkehelseoversikt 2023

Innholdsfortegnelse

1 Oppsummering og prioritering av hovedutfordringer.....	4
1.1 Oppsummering.....	4
1.2 Prioritering av hovedutfordringer	5
1.2.1 Utenforskap	5
1.2.2 Helsekompetanse	6
2 Innledning	7
2.1 Folkehelse og FNs bærekraftsmål.....	7
2.2 Bakgrunn.....	7
2.3 Folkehelseloven	8
3 Satsingsområder	9
4 Folkehelseprofil	9
5 Befolkningsutvikling.....	11
5.1 Folketall	11
5.2 Befolkningsframskriving	12
5.3 Innvandring	13
5.4 Personer som bor alene	15
6 Oppvekst- og levkår	15
6.1 Barnehage.....	15
6.1.1 Barnehagedekning.....	15
6.1.2 Fysisk aktivitet og helse	16
6.2 Skole.....	17
6.2.1 Fysisk aktivitet	17
6.2.2 Trygt og godt skolemiljø.....	18
6.3 Barn med barnevernstiltak	18
6.4 Gjennomføring i videregående opplæring	19
6.5 Utdanningsnivå	20
6.6 Levkår.....	21
6.6.1 Lav inntekt	21
6.6.2 Inntektsfordeling	23
6.6.3 Sysselsetting.....	23
6.6.4 Arbeidstilknytning flyktninger.....	25
6.6.5 Sykefravær	26
6.6.6 Arbeidsledighet	26
6.6.7 Uførhet	27
6.6.8 Eneforsørgere	29
6.6.9 Boforhold	29
7 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø	30

7.1 Ensomhet.....	30
7.2 Organiserte fritidsaktiviteter	31
7.3 Anlegg for gående og syklende.....	31
7.3.1 Anlegg i friluft- og utmarksområder	31
7.3.2 Anlegg i bebygde områder	32
7.4 Kulturtilbud.....	33
7.5 Drikkevann.....	36
7.6 Valgdeltakelse	37
8 Skader og ulykker	38
9 Helserelatert atferd.....	39
9.1 Fysisk aktivitetsnivå.....	39
9.2 Kosthold	40
9.3 Tobakksbruk.....	40
9.4 Rusmiddelbruk	41
10 Helsetilstand.....	42
10.1 Helsetjenester	42
10.1.1 Legetjenesten	42
10.1.2 Institusjonstjenesten	42
10.1.3 Hjemmebaserte tjenester	42
10.2 Ikke smittsomme sykdommer	43
10.2.1 Infeksjonssykdommer	43
10.2.2 Demens.....	44
10.3 Forventet levealder.....	44
10.4 Overvekt og fedme.....	45
10.5 Vaksinasjonsdekning barn og unge.....	46
10.6 Psykisk helse	46
11 Veien videre	47

1 Oppsummering og prioritering av hovedutfordringer

Dette dokumentet vil gi en samlet oversikt over helsetilstanden i befolkningen basert på folkehelselovens krav til oversiktsarbeid. Et slikt oversiktsdokument skal kommunen utarbeide hvert 4. år. Oversikten skal inneholde faglige vurderinger av årsaksforhold og konsekvenser. Helsedirektoratets oppdaterte veileder for arbeidet¹ sier at kommunene nå også skal prioritere mellom de ulike folkehelseutfordringene.

1.1 Oppsummering

En rekke forhold i samfunnet påvirker folkehelsen. Det å ha god oversikt bidrar til et mer treffsikkert folkehelsearbeid og sørger for at kommunen kan rette innsatsen mot de faktiske utfordringene og dermed utnytte ressursene på best mulig måte.

Nedenfor gis en kort oppsummering av hovedpunktene under hvert kapittel. Disse omtales nærmere under kapitlene 4 til 10 i det følgende.

Befolkningssammensetning

Befolkningsveksten fremover vil i hovedsak komme i aldersgruppa 65 år og eldre. Antall eldre i aldergruppa 80-89 år vil bli doblet i perioden fra 2025 til 2045.

Oppvekst og levekår

Andel barn, 1-5 år, i barnehage er økende og per nå er dekningsgraden 94,1 prosent. Barnehagene opplever en stor økning av barn som trenger tilrettelegging og spesialpedagogisk hjelp.

Foreldrenes utdanningsnivå har stor betydning bl.a. når det gjelder sannsynligheten for å fullføre videregående skole. Foreldrenes utdanningsnivå i Modum er forbedret de siste årene, men er lavere enn snittet for landet.

Det er høy andel innbyggere uten arbeidstilknytning i Modum. Det er mange uføretrygdete og en stor andel sosialhjelpsmottakere, særlig i aldersgruppa 18-24 år.

Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

I Ungdata undersøkelsen svarer 21 prosent av ungdomsskoleelevene i Modum at de er ganske mye eller veldig mye plaget av ensomhet. I folkehelseundersøkelsen svarer 14 prosent at de er ensomme.

Helserelatert adferd

Ungdata undersøkelsen viser at 12 prosent av elevene på ungdomstrinnet er fysisk aktive sjeldnere enn en gang i uken. 41 prosent av elevene i ungdomsskolen bruker 4 timer eller mer foran skjerm hver dag, utenom skoletid.

Helsetilstand

Folkehelseprofilen for 2022 viser at 27 prosent av 17-åringene i Modum har overvekt/fedme, dette er høyere enn i Viken og landet.

¹ [Oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer i kommunen - Helsedirektoratet](#)

Folkehelseprofilen viser at befolkningen i Modum plages mer med psykiske symptomer/lidelser enn gjennomsnittet i Viken og landet.

Økt antall eldre med kognitiv svikt gir nye utfordringer som på sikt vil føre til et økt helse- og omsorgsbehov. Flere eldre vil gi økt trykk på helsetjenester.

1.2 Prioritering av hovedutfordringer

Befolkningen i Modum blir eldre og det blir færre yrkesaktive til å finansiere velferdsgoder. Det vil også bli vanskeligere å få tilgjengelig arbeidskraft til kommunens tjenestetilbud. På bakgrunn av dokumentasjonen i oversiksdokumentet og utfordringsbildet som er skissert over har det særlig pekt seg ut to hovedutfordringer som må prioriteres fremover. Dette er:

- Utenforskap
- Helsekompetanse

1.2.1 Utenforskap

Med utenforskap menes her utenfor utdanning/kompetansehevende tiltak og arbeid. Årsakene til at mennesker står utenfor utdanning og arbeid er mangfoldige og sammensatte. Og ofte vil flere faktorer kunne forsterke hverandre gjensidig. For å hindre utenforskap må det jobbes forebyggende.

I oversiksdokumentet er det pekt på klare sammenhenger mellom utenforskap og bl.a. følgende forhold:

- Sosial arv
- Helseproblemer
- Omsorgssvikt
- Språkvansker
- Lavt utdanningsnivå
- Gjennomføringsgrad i videregående opplæring
- Eneforsørgere
- Lavt fysisk aktivitetsnivå
- Fedme
- Mobbing
- Deltakelse i fritidsaktiviteter
- Ensomhet

Gode oppvekstvilkår er avgjørende for barn og unges mulighet for læring og utvikling. Å mestre skole og utdanning er en viktig forutsetning for deltakelse i arbeidslivet og for å skape et godt liv. Barnehager og skoler som løfter alle barn, uavhengig av foreldrenes bakgrunn, er blant de viktigste bidragene for å skape like muligheter for alle og hindre utenforskap².

Vanskelige oppvekstvilkår og levekårsutfordringer i familien kan få konsekvenser for barns skolegang og deltakelse. Forebyggende innsats, tjenester og tiltak for å skape trygge familier er viktig for å skape inkludering, forebygge utenforskap og for å redusere risikoen for at levekårsutfordringer går i arv.

² [Meld. St. 32 \(2020–2021\) - regjeringen.no](#) Ingen utenfor – En helhetlig politikk for å inkludere flere i arbeids- og samfunnsliv

Et prioritert område for arbeidet fremover er å bryte den sosiale arven og jobbe for å hjelpe foreldre i sårbare familier inn i arbeidslivet.

1.2.2 Helsekompetanse

Lav helsekompetanse er en samfunns- og helsepolitisk utfordring.

Helsekompetanse er personers evne til å finne, forstå, vurdere og anvende helseinformasjon for å kunne treffe kunnskapsbaserte beslutninger relatert til egen helse. Det gjelder både beslutninger knyttet til livsstilsvalg, sykdomsforebyggende tiltak, egenmestring av sykdom og bruk av helse- og omsorgstjenesten³.

Vi skiller mellom individuell og systemrettet helsekompetanse:

- *Individuell helsekompetanse* er individets evne til å finne, forstå og bruke helseinformasjon; for eksempel til å fylle ut helseskjemaer, finne, forstå og bruke relevant helseinformasjon, eller forstå og bruke helsevesenet.
- *Systemrettet helsekompetanse* er systembaserte elementer som påvirker individers helsekompetanse indirekte. Eksempler kan være hvordan folkehelsearbeidet og helsetjenesten organiseres, og tilgjengelige retningslinjer og hjelpemidler. (ACSQHC 2014a).

Helsekompetanse styrker evnen til å mestre ulike situasjoner gjennom hele livet, både som bruker av helse- og omsorgstjenesten, som person med og uten økt risiko for å utvikle sykdom og som frisk person som skal forholde seg til helseinformasjon og tiltak for å opprettholde, bedre eller bevare helsen.

I likhet med at samfunnet digitaliseres, blir også helse- og omsorgstjenesten mer digital. Dermed blir også folks digitale helsekompetanse viktigere. Dette omfatter alt fra det å søke opp, finne, forstå, vurdere og anvende helseinformasjon fra elektroniske kilder til å kunne bruke elektroniske verktøy i oppfølging av egen sykdom.

I 2020 ble det for første gang gjennomført en nasjonal kartlegging av befolkningens helsekompetanse⁵. Resultatene viste blant annet at 1 av 3 var på eller under det laveste nivået (nivå 1) for generell helsekompetanse.

I Helsepersonellkommisjonens rapport 2023 løftes forebyggende folkehelsearbeid opp som et viktig tiltak for å få ned etterspørsel av helsetjenester. Lavterskeltilbud som bidrar til egen læring og mestring, som for eksempel frisklivssentral og rask psykisk helsehjelp, er en del av helsetjenestens arbeid for økt helsekompetanse. Dersom befolkningen får mer kunnskap om hva som fremmer helse og forhindrer uhelse, kan de selv ta ansvar for helserelaterte valg som vil holde befolkningen friskere.

Et prioritert område for arbeidet fremover er å øke innbyggernes helsekompetanse. Dette vil gi økt forståelse for egen helse, økt egenmestring, kunnskap om hva som er ens eget ansvar og hva man kan få hjelp til, samt et fokus på organisering av helsetjenesten og mangel på helsepersonell.

³ [Helsekompetanse – kunnskap og tiltak - Helsedirektoratet](#)

2 Innledning

2.1 Folkehelse og FNs bærekraftsmål

FNs 17 bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Det handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge mulighetene for fremtidige generasjoner til å få dekket sine behov.

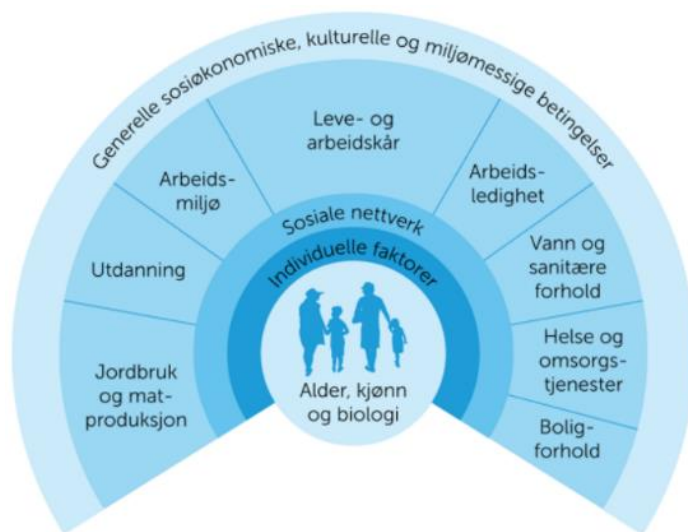
2.2 Bakgrunn

I Modum har det gjennom mange år vært fokus på folkehelse. Kommunen har forholdsvis god oversikt over helsetilstanden i befolkningen. Statistikk og oversiktsarbeid har vært lagt fram jevnlig til politisk behandling. Forrige oversiktsdokument ble vedtatt i K-sak 5/20, og de årlige folkehelseprofilene har vært lagt fram i K-sak 34/21, 35/22 og 38/23.

Folkehelsearbeidet i Modum er forankret på overordnet politisk og administrativt nivå. I kommuneplanens samfunnsdel 2022–2032, vedtatt i oktober 2022, er folkehelse nært knyttet til den sosiale bærekraftdimensjonen. Samtidig er også økonomisk og miljømessig bærekraft viktig for god folkehelse og for å redusere sosiale helseforskjeller.

Folkehelsearbeidet rettes mot hele befolkningen, ikke bare mot utsatte grupper, og det er nødvendig med innsats fra alle samfunnets sektorer. Forskjeller i helse- og livskvalitet følger ofte inntekts- og utdanningsnivået i befolkningen. Effektivt folkehelsearbeid er en viktig forutsetning for å sikre bedre helse og livskvalitet for alle. God helse er en grunnleggende forutsetning for menneskers mulighet til å nå sitt fulle potensial og bidra til utvikling i samfunnet. Helse skapes på en rekke arenaer og livsområder. Modellen viser hvordan ulike lag av påvirkningsfaktorer påvirker folkehelsen og den sosiale fordelingen av denne.

Påvirkningsfaktorer for helse, Dahlgren & Whiteheads modell fra 1991.

Modum kommune har hatt folkehelsekoordinator og tverrsektoriell folkehelsegruppe siden 2007. Folkehelsekoordinatoren er organisatorisk plassert i kommunedirektørens stab og leder den tverrsektorielle folkehelsegruppa. Kommunedirektørens ledergruppe er styringsgruppe for folkehelsegruppa. Folkehelsegruppa gir innspill til kommuneplanarbeidet og deltar aktivt i kommunens helhetlige folkehelsearbeid. Hver etat er representert med 1-2 faste deltakere inn i dette arbeidet.

Deltakerne er ansvarlige, sammen med

sine ledere, for folkehelsearbeidet innenfor sine virksomheter. Den tverrsektorielle folkehelsegruppa har i stor grad bidratt inn i arbeidet med folkehelseoversikten gjennom statistikk og vurderinger innenfor sine områder.

For å lykkes med folkehelsearbeidet er kommunen avhengig av et godt samarbeid med frivillige lag og foreninger. Partnerskapsavtalen Modum kommune har inngått med lokallag av pensjonistforbundet er ett eksempel. Det er videre et godt samarbeid med frivilligheten innenfor hver etat, med kultur og fritid, frivilligsentralen og frisklivssentralen som hovedaktører. Av andre instanser utenfor kommunen kan nevnes viktigheten av et godt samarbeid med videregående skole, Ung Invest, tannhelsetjenesten og politiet.

Statistikk og data som legges fram i dokumentet er i stor grad hentet fra SSB, Folkehelseinstituttet og Ung Data undersøkelsen som ble gjennomført i Modum i 2020. I tillegg er det egne registrerte tall samt resultater fra Folkehelseundersøkelsen i Viken i 2021.

2.3 Folkehelseloven

Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven) trådte i kraft 1.1.2012. § 5 pålegger kommunen å utarbeide en oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer. Oversiktsdokumentet skal foreligge ved oppstart av arbeidet med planstrategi etter plan- og bygningsloven. Det følger av lovens § 5 at oversikten skal være skriftlig og identifisere folkehelseutfordringene i kommunen, herunder vurdere konsekvenser og årsaksforhold.

Departementet har i forskrift om oversikt over folkehelsen gitt nærmere krav til kommunens oversikt. Forskriftens § 3 stiller krav til oversiktens innhold;

Oversikten skal omfatte opplysninger om og vurderinger av:

- a) befolkningssammensetning
- b) oppvekst- og levekårsforhold
- c) fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

- d) skader og ulykker
- e) helserelatert adferd og
- f) helsetilstand.

Med oppvekst- og levekårsforhold menes for eksempel økonomiske vilkår, bo- og arbeidsforhold og utdanningsforhold. Med helserelatert atferd menes for eksempel fysisk aktivitet, ernæring, bruk av tobakk og rusmidler.

Oversikten skal inneholde faglige vurderinger av årsaksforhold og konsekvenser og identifisere ressurser og folkehelseutfordringer lokalt og regionalt. Kommunen og fylkeskommunen skal være særlig oppmerksomme på trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale eller helsemessige problemer eller sosiale helseforskjeller. I kommuner der det er grunn til å anta at det foreligger spesielle folkehelseutfordringer for den samiske befolkning, skal disse vurderes.

Oversikten i det følgende bygger på ovennevnte krav til innhold. Oversiktsdokumentet er inndelt etter forskriftens bokst a-f. Oversiktsdokumentet skal ikke omfatte forslag til konkrete løsninger/tiltak.

3 Satsingsområder

Kommuneplanens samfunnsdel har følgende hovedsatsingsområder:

- Aktivt deltagende liv (sosial bærekraft)
- Økt attraktivitet (økonomisk bærekraft)
- Miljø- og klimavennlig kommune (miljømessig bærekraft)
- Dialog og samarbeid (samarbeid)

I økonomiplan 2023-2026 er disse satsningsområdene trukket fram og det er gjort rede for strategier/veivalg som vil ha ekstra fokus i planperioden.

Videre er folkehelsearbeidet forankret i:

- Plan for likestilling og mangfold 2018 – 2022, K-sak 44/18
- Kommunedelplan for oppvekst 2023 – 2032, K-sak 08/23
- Helse- og velferdsplan 2017 – 2020, K-sak 20/17, rev. K-sak 154/21
- Handlingsplan for barn som lever i familier med lavinntekt, K-sak 7/19
- Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet K-sak 22/17
- Trafikksikkerhetsplan 2022-2031, K-sak 11/23
- Boligsosial handlingsplan, K-sak 105/19
- Plan for friskliv, habilitering, rehabilitering og koordinerende enhet, K-sak 93/18

4 Folkehelseprofil

Folkehelseinstituttet har siden 2012 publisert folkehelseprofiler for å hjelpe kommunene i arbeidet med å få oversikt over helsetilstanden. I oversikten sammenliknes nøkkeltall i kommune og fylke med gjennomsnittstall for landet. Informasjonen er egnet til å se hovedtrekk, trender og utvikling over tid. Folkehelseprofilen har blitt lagt fram i hhv. K-sak 45/18, 23/19, 34/21, 35/22 og 38/23. Folkehelseprofilen viser at Modum har utfordringer

innenfor folkehelse. De enkelte indikatorene vil bli nærmere vurdert og kommentert under de ulike temaene nedenfor.

FOLKEHELSEPROFIL 2023

Folkesebarometer for kommunen

I oversikten nedenfor sammenliknes noen nøkkeltall for kommunen og fylket med landstall. I figuren og tallkolonnene tas det hensyn til at kommuner og fylker kan ha ulike alders- og kjønns sammensetning sammenliknet med landet. Klikk på indikatornavnene for å se utvikling over tid i kommunen. I KommuneHelse statistikkbank, <http://khs.fhi.no> finnes flere indikatorer samt mer informasjon om hver enkelt indikator.

Vær oppmerksom på at også «grønne» verdier kan innebære en folkehelseutfordring for kommunen, fordi landsnivået ikke nødvendigvis representerer et ønsket nivå. Verdiområdet for de ti beste kommunene i landet kan være noe å strekke seg etter.

- Kommunen ligger signifikant bedre an enn landet som helhet
- Kommunen ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet
- Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Kommunen er signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Ikke testet for statistisk signifikans
- ◆ Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- Verdien for landet som helhet
- Variasjonen mellom kommunene i fylket
- De ti beste kommunene i landet

Tema	Indikator (klikkbare indikatornavn)	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)	Folkesebarometer for Modum
Befolkning	1 Andel barn, 0-17 år	19,2	21,3	20,4	prosent	
	2 Andel over 80 år	4,9	4,3	4,4	prosent	
	3 Andel 80 år+, framskrevet til 2040	10	7,9	8,2	prosent	
	4 Personer som bor alene, 45 år +	27,9	24,6	26,3	prosent	
	5 Befolkningsvekst	0,76	1,3	0,63	prosent	
Oppvekst og levekår	6 VGS eller høyere utdanning, 30-39 år	72	78	81	prosent	
	7 Vedvarende lav inntekt, 0-17 år	13	12	12	prosent	
	8 Inntektsulikhet, P90/P10	2,5	2,9	2,8	-	
	9 Barn av enslige forsørgere	16,7	14,7	14,7	prosent	
	10 Unga som står utenfor, 15-29 år	10,6	10,4	9,5	prosent (a,k)	
	11 Leier bolig, 45 år +	12,9	11,6	12,2	prosent	
	12 Bor trangt, 0-17 år	14	17	18	prosent	
	13 Laveste mestringsnivå i lesing, 5. tr.	27	21	23	prosent (k)	
	14 Laveste mestringsnivå i regning, 5. tr.	31	23	24	prosent (k)	
	15 Gjennomføring i vdg. opplæring	74	81	79	prosent (k)	
Miljø, helse og trykkløst	16 Høy tilfredshet med livet, Ungd. 2022	-	50	50	prosent (a,k)	
	17 Drikkevann, hygienisk og stabilt	91,0	86,0	90,7	prosent	
	18 Luftkvalitet, finkornet svevestøv	4,1	5,9	4,8	µg/m³	
	19 Trygt i nærmiljøet, Ungdata 2020	86	85	85	prosent (a,k)	
	20 Med i fritidsorganisasjon, Ungd. 2020	63	63	64	prosent (a,k)	
	21 Fornøyd med lokalmiljøet, Ungd. 2020	71	68	68	prosent (a,k)	
	22 Fornøyd med treffsteder, Ungd. 2020	67	47	50	prosent (a,k)	
	23 Ensomhet, Ungdata 2020	21	23	22	prosent (a,k)	
	24 Trener sjeldnere enn ukentlig, 17 år	32	25	27	prosent (k)	
	25 Skjermtid over 4 timer, Ungd. 2020	41	37	37	prosent (a,k)	
Helse og trykkløst	26 Røyking, kvinner	5,6	2,8	2,8	prosent (a)	
	27 Forventet levealder, menn	79,4	80,3	80,1	år	
	28 Forventet levealder, kvinner	84,0	84,0	83,9	år	
	29 Utd.forskjeller i forventet levealder	5	5,2	5,1	år	
	30 Psykiske sympt./lidelser, 0-74 år	189	160	160	per 1000 (a,k)	
	31 Overvekt og fedme, 17 år	27	21	22	prosent (k)	
	32 Hjerte- og karsykdom	17,7	17,0	17,2	per 1000 (a,k)	
	33 Antibiotikabruk, resepter	271	266	262	per 1000 (a,k)	
	34 Vaksinasjonsdekning, meslinger, 9 år	97,7	97,3	97,3	prosent	

Forklaring (tall viser til linjenummer i tabellen ovenfor):

* = standardiserte verdier, a = aldersstandardisert, k = kjønnsstandardisert og ** = tall fra Ungdataundersøkelsen mangler. Les mer om mulige årsaker til at tall fra Ungdataundersøkelsen mangler og om endringer i tall for 2021 [her](#).

1./2. 2022, 3. 2040, beregning basert på middels vekst i fruktbarhet, levealder og netto innflytting. 4. 2022, i prosent av befolkningen. 5. 2021. 6. 2021, høyeste fullførte utdanning (av alle med oppgitt utdanning). 7. 2019-2021, barn (0-17 år) som bor i husholdninger som i en treårsperiode har en gjennomsnittlig inntekt under 60 % av nasjonal median. 8. 2021, forholdet mellom inntekten til den personen som befinner seg på 90-prosentilen og den som befinner seg på 10-prosentilen. 9. 2019-2021, 0-17 år, av alle barn det betales barnetrygd for. 10. 2021, omfatter de som ikke er i arbeid, utdanning eller opplæring (NEET). 11. 2021, andelen er presentert i prosent av personer i privathusholdninger. 12. 2021, trangboddhet defineres ut ifra antall rom og kvadratmeter i boligen. 13./14. Skoleårene 2019/2020-2021/2022. 15. 2019-2021, omfatter elever bosatt i kommunen. 16. U. skole, de som angir 8-10 på en skala fra 0-10, der 0 er det verst mulige livet de kan tenke seg og 10 det best mulige. 17. 2021, definert som tilfredsstillende resultater mht. E. coli og stabil levering av drikkevann. Omfatter vannverk som forsyner minst 50 personer. Tallene blir vurdert i lys av andelen som er tilknyttet vannverk i kommunen, se KommuneHelse statistikkbank. 18. 2021, mikrogram per kubikkmeter (µg/m³) finkornet svevestøv (PM2,5) som befolkningen i kommunen er utsatt for. 19. U. skole, opplever at nærområdet er trygt på kveldstid. 20. U. skole, svarer «ja, jeg er med nå». 21. U. skole, svært eller litt fornøyd. 22. U. skole, svært bra eller nokså bra tilbud. 23. U. skole, ganske mye eller veldig mye plaget. 24. 2021-2022, oppgitt ved nettbasert sesjon 1. 25. U. skole, daglig utenom skolen. 26. 2017-2021, fødende som oppga at de røykte i begynnelsen av svangerskapet, oppgitt i prosent av alle fødende med røykeopplysninger. 27./28. 2007-2021, beregnet basert på aldersspesifikk dødelighet. 29. 2007-2021, vurdert etter forskjellen i forventet levealder ved 30 år, mellom de med grunnskole som høyeste utdanning og de med videregående eller høyere utdanning. 30. 2018-2020, brukere av primærhelsetjenestene fastlege og legevakst. 31. 2019-2022, KMI som tilsvarende over 25 kg/m², basert på høyde og vekt oppgitt ved nettbasert sesjon 1. 32. 2019-2021, omfatter innlagte på sykehus og/eller døde. 33. 2021, 0-79 år, utleveringer av antibiotika ekskl. metenamin på resept. 34. 2017-2021. Datakilder: Statistisk sentralbyrå, NAV, Ungdata-undersøkelsen fra Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet, Vernepliktsverket, Vannverksregisteret, Primærhelsetjenestene fastlege og legevakst (KJHR-databasen i Helsedirektoratet), Hjerte- og karregisteret, Reseptregisteret, Meteorologisk institutt, Medisinsk fødselsregister og Nasjonalt vaksinasjonsregister SYSVAK. For mer informasjon, se <http://khs.fhi.no>.

5 Befolkningsutvikling

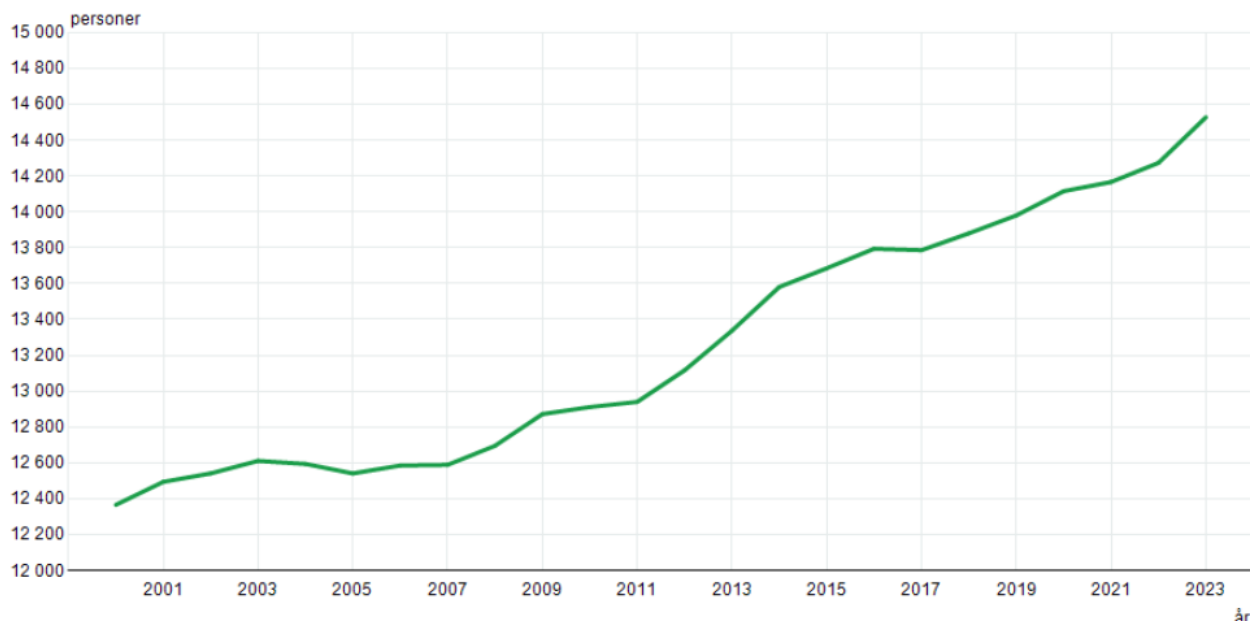
Utviklingen i befolkningsstrukturen har betydning for folkehelsen. Det er tatt utgangspunkt i befolkningsstatistikk publisert av Statistisk Sentralbyrå (SSB).

5.1 Folketall

Status

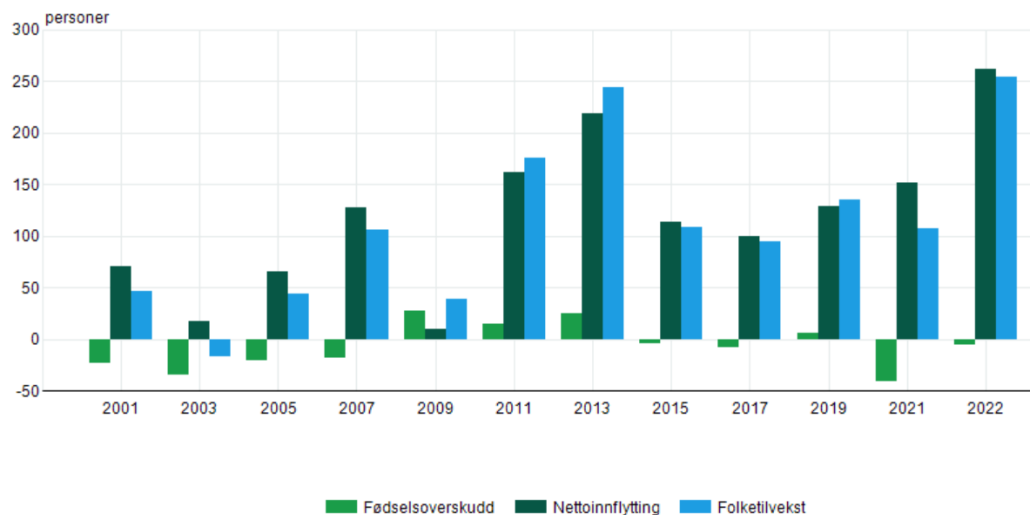
1. januar 2023 var det 14 527 innbyggere i Modum. Siden 2018 har befolkningen i Modum økt fra 13880, til sammen 4,66 prosent. Den største årlige veksten var fra 2022 til 2023 hvor innbyggertallet økte med 1,78 prosent.

06913: Befolkning og endringer, etter år. Befolkning 1. januar, Modum.

06913: Befolkning og endringer, etter statistikkvariabel, region og år

Utviklingen i befolkningen bestemmes av levealder, fødsler, dødsfall, flytting og innvandring. I årene 2006, 2008, 2009, 2011, 2013, 2014, 2018-2020 har det vært fødselsoverskudd i Modum.

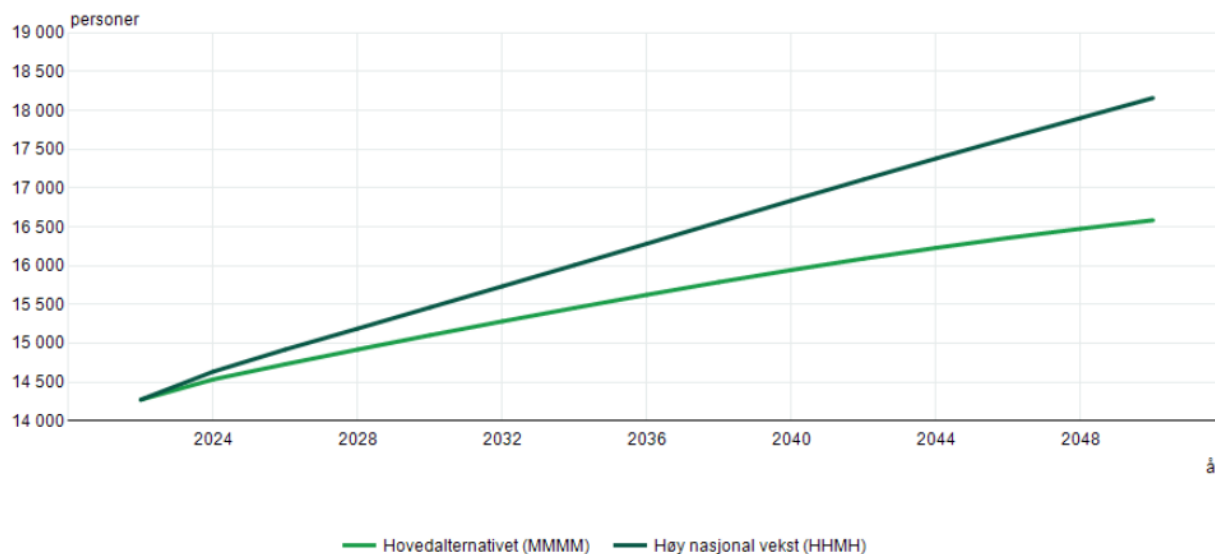
SSB: Tabell 06913 Fødselsoverskudd, flytting/innvandring og folketilvekst i Modum 2001-2023.

I perioden 2000 – 2022, har det, med to unntak (2004 og 2006), vært netto innflytting til Modum. I toppårene 2012, 2013 og 2022 kom det hhv 230, 219 og 262 personer til Modum.

5.2 Befolkningsframskriving

Status

SSB gav i 2022 ut en ny befolkningsprognose og denne gir følgende vekst for Modum i årene frem mot 2050:

SSB, Tabell 13600, Prognose for befolkningsutvikling fram mot 2050

Veksten i befolkning vil også gjøre noe med sammensetningen av befolkningen. Dersom SSB sitt middelalternativ (hovedalternativet) slår til, vil befolkningssammensetningen utvikle seg som vist i tabellen under fram mot 2050.

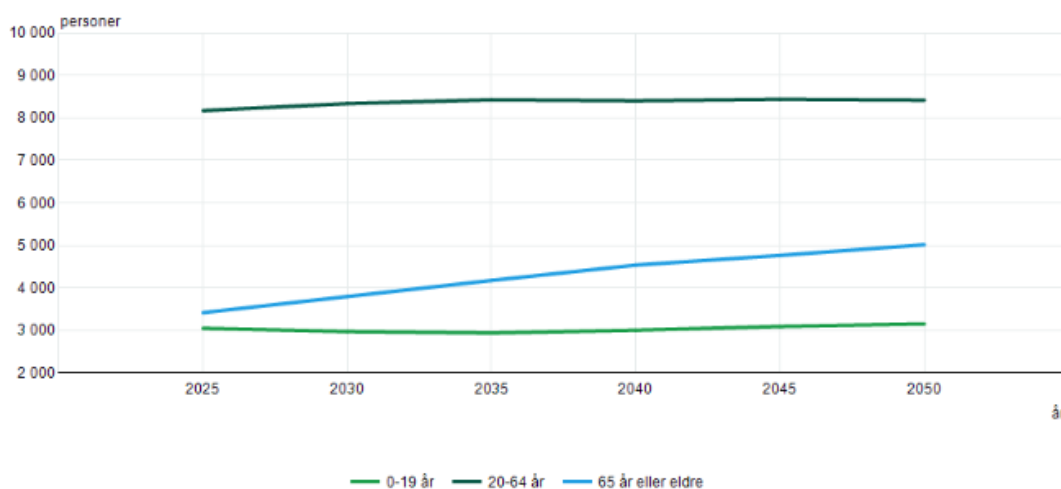
	2025	2030	2035	2040	2045	2050
0 år	121	125	136	141	139	136
1-5 år	673	664	700	749	756	741
6-12 år	1092	1030	1022	1056	1120	1141
13-15 år	496	489	462	456	473	503

16-19 år	663	663	616	599	602	629
20-44 år	4302	4349	4315	4245	4203	4169
45-66 år	4281	4378	4542	4581	4656	4689
67-79 år	2192	2317	2379	2517	2590	2650
80-89 år	671	934	1150	1283	1352	1444
90 år eller eldre	143	155	218	317	404	483

13600: Framskrevet folkemengde 1. januar, etter region, alder, statistikkvariabel og år (Hovedalternativet MMMM). SSB tok hensyn til flyktninger fra Ukraina da de produserte 2022 framskrivingene. Men det tas forbehold om at anslagene (basert på tall fra UDI) kan være noe lave.

Prognosene viser at det mest sannsynlig vil bli en reduksjon i barnetallene i årene frem til 2030 (1-5 år) før det deretter øker.

13600: Framskrevet folkemengde 1. januar, etter alder og år. Modum, Hovedalternativet (MMMM).

13600: Framskrevet folkemengde 1. januar, etter region, alder, statistikkvariabel og år (Hovedalternativet MMMM).

Tabellen over viser at befolkningsveksten i hovedsak kommer i aldersgruppa 65 år og eldre. Antall eldre i aldersgruppa 80-89 år vil bli doblet i perioden fra 2025 til 2045, mens aldersgruppa 90 år og eldre mer enn tredobles før 2050.

Årsaksforhold

Modum har en nærhet til de store byene på Østlandet og det er derfor sannsynlig at kommunen kan oppnå en del av veksten som legges til grunn for byene rundt Modum. I 2022 skyldes den store økningen av innbyggertallet i hovedsak bosetting av flyktninger fra Ukraina.

Konsekvens

Modums befolkning blir eldre, som betyr at det blir færre yrkesaktive til å finansiere velferdsgodene. Færre yrkesaktive betyr også mindre tilgjengelig arbeidskraft til kommunens tjenester. Etterspørselen etter kommunale tjenester endres når brukergrupper er i endring. Og med en aldrende befolkning vil etterspørselen etter kommunale tjenester øke.

5.3 Innvandring

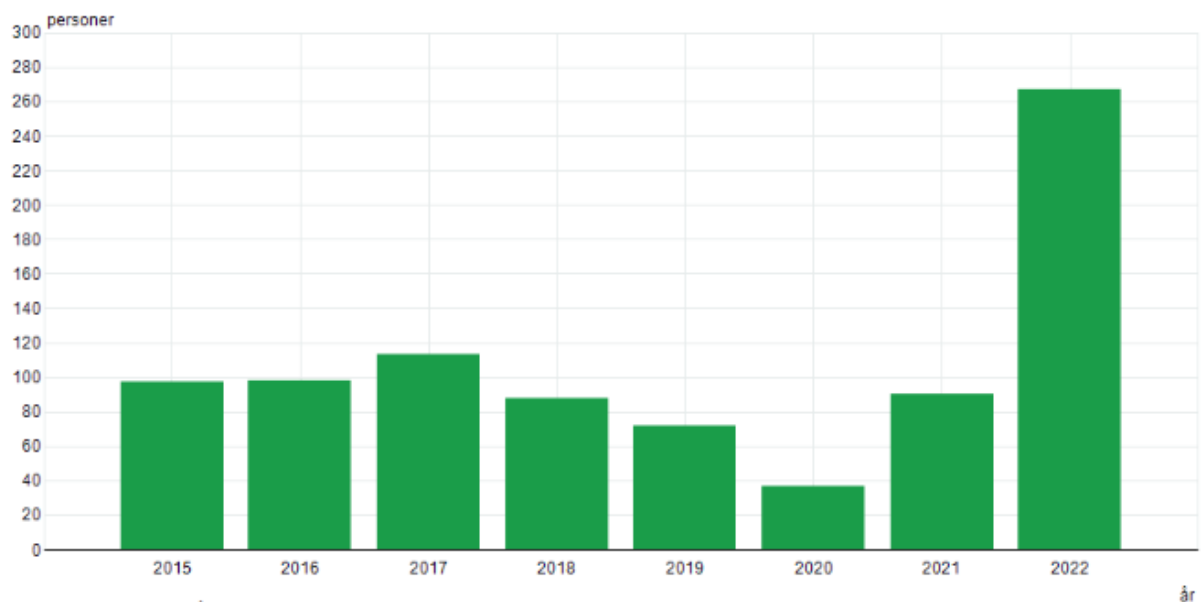
Status

Ved inngangen til 2023 var det bosatt 1843⁴ innvandrere i Modum. Dette er en økning på 209 personer siden inngangen til 2022. Flyktninger og deres familiemedlemmer utgjorde 29,9 prosent av innvandrere i Modum i 2022. 152 av flyktningene er fra Ukraina.

En innvandrere er en person som har opphold og bor i Norge, men er født i utlandet av utenlandskfødte foreldre og fire utenlandskfødte besteforeldre.

Tabellen under viser innvandring per år i Modum.

05426: Flyttinger, etter år. Modum, Innvandring.

Figuren viser antall innvandrere fordelt etter verdensregion i 2023 i Modum.

VERDENSREGION	ANTALL INNVANDRERE
Vest-Europa utenom Norden	130
Sør- og Mellom-Amerika	52
Øst-Europa utenom EU	298
Norden	118
Nord-Amerika og Oseania	21
EU-land i Øst-Europa	665
Asia (inkl. Tyrkia)	406
Afrika	153

Kilde: SSB, sist målt 01.01.2023

Årsaksforhold

Krigen i Ukraina har ført til en stor økning i bosetting av flyktninger i 2022.

⁴ [Tall og statistikk over innvandring og integrering | IMDi](#)

Konsekvens

Innvandringen bidrar til økt folketall, og Modum utvikler seg i en multikulturell retning. Dette gir et større mangfold og globalisert fellesskap, men gir samtidig utfordringer knyttet til integrering og kulturelle og sosiale ulikheter.

5.4 Personer som bor alene

År	2019	2020	2021	2022
Geografi				
Hele landet	25,5	25,7	26,1	26,3
Viken	23,8	24,0	24,4	24,6
Modum	26,4	26,9	27,5	27,9

Personer som bor alene – 45 år+, andel (prosent)

Status

Modum har en høyere andel innbyggere som bor alene enn snittet i Viken og i landet.

Årsaksforhold

Aleneboende antas å være en potensielt utsatt gruppe - både økonomisk, helsemessig og sosialt⁵.

Konsekvens

Blant aleneboende i alle aldersgrupper er det en høyere andel som sliter med psykiske plager sammenlignet med de som ikke bor alene. Aleneboende som gruppe har en høyere uføregrad og er oftere uførepensjonert enn de som ikke er aleneboende. Sammenlignet med de som bor sammen med noen, har de som er langvarig aleneboende hatt en mer uheldig utvikling i dødelighet. Det foreligger en høyere grad av helseproblemer blant kvinner og personer midtveis i livet som bor alene sammenlignet med andre.

6 Oppvekst- og levekår

6.1 Barnehage

6.1.1 Barnehagedekning

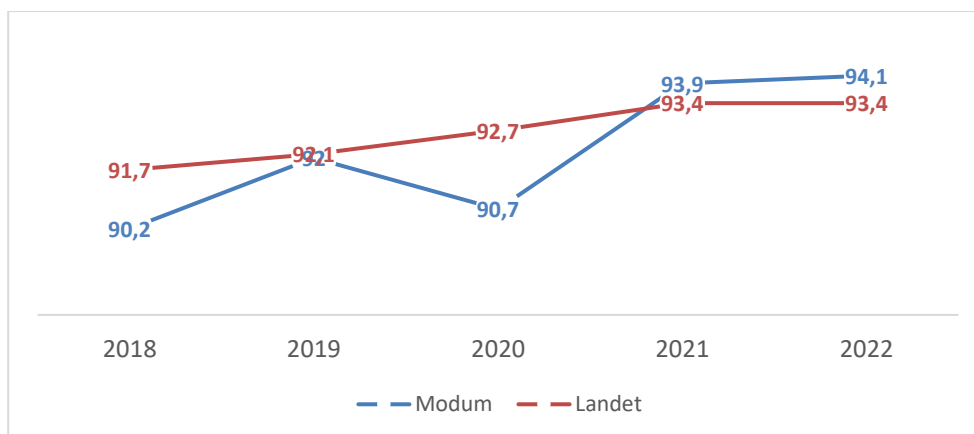
Status

Andel barn som er en del av barnehagefellesskapet har økt over tid og ligger nå over landsgjennomsnittet. Det er nå om lag 332 plasser i private barnehager og 524 plasser i kommunale barnehager. Tall viser at antall barn i barnehage er høyere enn fødselstallene for de ulike fødselsår, som betyr at det er tilflytting av barnefamilier til Modum.

Andel barn 1-5 år i barnehage sammenliknet med alle innbyggere i alderen 1–5 år.

⁵ <http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/sa81/kap7.pdf>

Kilde: SSB.no

Modum kommune har arealmessig større kapasitet i noen barnehager enn det som benyttes pr i dag. Bemanningen justeres etter antall barn med rett til plass, i samsvar med gitte bemanningsnormer ved hovedopptaket.

Årsaksforhold

Modum kommune justerer kapasiteten for å innfri lovpålagt rett til barnehageplass. Antall barnehageplasser Modum kommune tilbyr innbyggeren settes i budsjettarbeidet på høsten. Dimensjoneringen av tilbudet styres i hovedsak av antall barn med rett til plass i hovedopptaket i de kommunale barnehagene. De private barnehagene benytter sin godkjente kapasitet ut fra egne vurderinger av driften, knyttet til etterspørsel, økonomi og bemanning. Modum kommunen har tilgjengelig areal for økt kapasitet, men ikke driftsmidler eller pedagoger. Denne høsten er det kommet flere søkere i løpet av våren, sommeren og høsten som står uten et barnehage tilbud. De nye søkerne har ikke rett til en barnehageplass før neste hovedopptak.

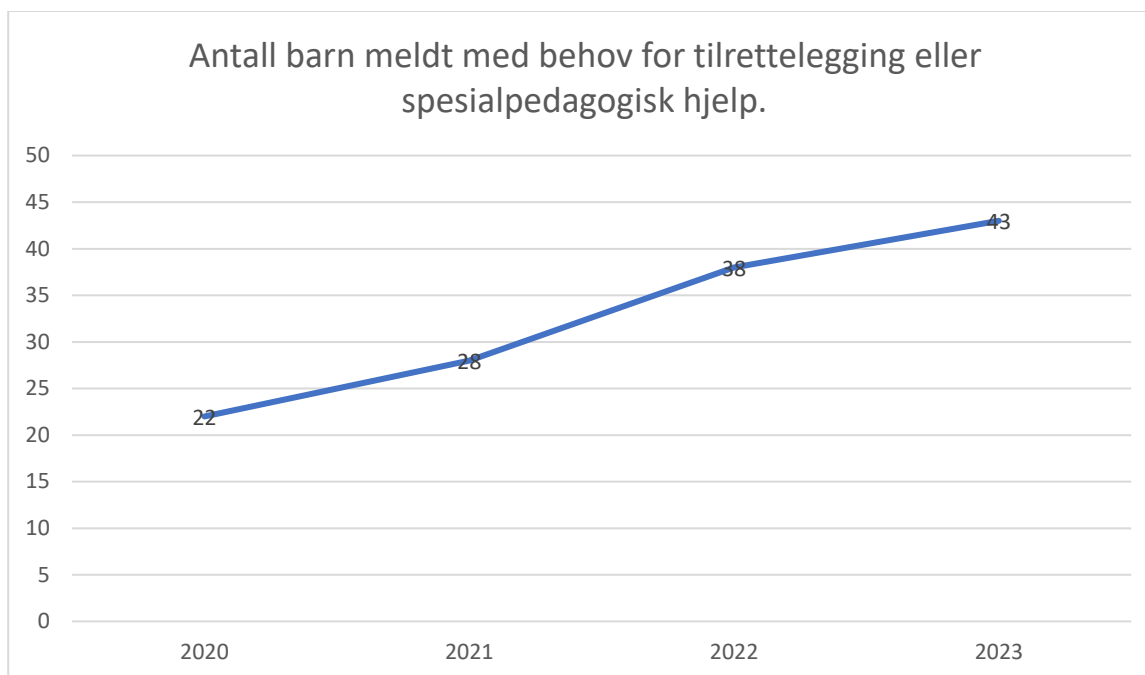
Konsekvens

Deltagelse i gode barnehagefellesskap er viktig for barn her og nå, og er samtidig en beskyttende faktor i barns liv. Barnehagene har stor betydning for barns psykiske helse. Oppvekstplanen har som hovedmål å skape trygge gode miljø for barn. Barnehagene er gode arenaer der barna kjenner at de er en betydningsfull del av fellesskapet. De har en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidrar til å utjevne sosiale forskjeller. Barnehage er en individuell rettighet for barn, og har samtidig en konsekvens og betydning for deres foreldre.

6.1.2 Fysisk aktivitet og helse

Status

Alle barn har rett til et trygt og godt barnehagemiljø med leik og aktivitet. Barns opplevelse av å være en betydningsfull del av fellesskapet i oppveksten er avgjørende for deres velbefinnende her og nå og for framtiden. I barnehage handler det om å få barn til å fungere sammen til et positivt felleskap som rommer alle. Barnehager med høy kvalitet jobber systematisk og kontinuerlig med å bygge gode barnefellesskap. Dette arbeid er verdifullt for alle barn, og særlig verdifullt for barn som har sårbarheter i seg selv eller i sitt miljø. Barnehagene i Modum opplever en stor økning av barn som trenger tilrettelegging og spesialpedagogisk hjelp.

Barn under opplæringspliktig alder har rett til spesialpedagogisk hjelp dersom de har særlige behov for det. Dette gjelder uavhengig av om de går i barnehage. Formålet med spesialpedagogisk hjelp er å gi barn tidlig hjelp og støtte i utvikling og læring av for eksempel språklige og sosiale ferdigheter. Det er kommunen som har ansvaret for den spesialpedagogiske hjelpen. Kommunen skal videre sikre at barn med nedsatt funksjonsevne får et egnet individuelt tilrettelagt barnehagetilbud så de kan delta i barnehagen på lik linje med andre barn. Antall barn med behov for hjelp øker i løpet av et barnehageår, antallet er lavest på høsten.

Årsaksforhold

Alle barn i barnehagen har rett til et trygt og godt barnehagemiljø uavhengig av forutsetninger. Årsaksforholdene til økningen er sammensatt. Folkehelseoversikten samlet viser noen mulige sammenhenger som kan påvirke årsaksforholdene.

Konsekvens

Alle barn har, uavhengig av deres forutsetninger, individuelle rettigheter som skal ivaretas. De aller fleste rettigheter løses innenfor det ordinære barnehagetilbudet. Barnehagene i Modum har bemanning etter norm, i tillegg benyttes det ressurser for å ivareta sårbare barn. Det utfordrer barnehagene at flere barn har særskilte sårbarheter og har behov for spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging. Dette er krevende både med hensyn til bemanning og kompetanse. Alle barn har rett til opplevelsen av deltagelse i trygge og gode barnehagefellesskap.

6.2 Skole

6.2.1 Fysisk aktivitet

Status

Det er vanskelig å gi pekepinn på hvor aktive våre barn er totalt sett i hverdagen, men det kan sies noe om faktorer som bidrar til barns fysiske aktivitet. Skolene bidrar til mulighetene barn og unge har til fysisk aktivitet. Utover timetallet brukt til fysisk aktivitet i kroppsøvningsfaget, finnes det flere tiltak i skolen som også øker barnas aktivitet. Det er både valgfag friluftsliv på ungdomstrinnet og bruk av ukentlig uteskole og turdager på barnetrinnet.

I tillegg bidrar også deltagelse i SFO positivt til barns aktivitetsnivå. Om lag ni av ti barn som deltar i SFO-ordningen når anbefalingen om en time fysisk aktivitet hver dag.

Årsaksforhold

Barn og unge oppholder seg lenge på skolen både i undervisningssammenheng og på fritiden. Skolen har derfor stor betydning for å fremme god helse gjennom økt fysisk aktivitet. Det er en fordel dersom flest mulig av elevene ved skolen også deltar i SFO-ordningen. Denne bidrar til fysisk aktivitet.

Konsekvens

Skolen som arena for økt fysisk aktivitet er sentral i et folkehelseperspektiv. Tid satt av til fysisk aktivitet i skolen, vil bedre elevens konsentrasjonsevne og utholdenhet i skolen. Dette kan gi bedre ro og læringsmiljø i timene, og bedre læringsutbytte. Det er en tydelig sammenheng mellom gode vaner knyttet til fysisk aktivitet i ung alder og holdning til fysisk aktivitet senere i livet.

6.2.2 Trygt og godt skolemiljø

Status

Tabellen under viser elever ved 7. og 10. trinn som oppgir å ha opplevd mobbing i løpet av de siste tre månedene, og dermed ikke har det trygt og godt på skolen.

Skoleår	7. trinn	7.trinn	10. trinn	10. trinn
	Modum	Nasjonalt	Modum	Nasjonalt
22/23	11,3 prosent	9,9 prosent	4,4 prosent	7,4 prosent
21/22	14,0 prosent	7,9 prosent	*	5,7 prosent
20/21	4,0 prosent	7,5 prosent	3,1 prosent	5,5 prosent
19/20	6,4 prosent	7,1 prosent	5,2 prosent	6,6 prosent
18/19	12,5 prosent	7,0 prosent	5,3 prosent	7,1 prosent

Årsaksforhold

Alle elever har en rett til trygt og godt skolemiljø. Mobbing i skolen har hatt betydelig fokus de siste årene. Dessverre går andelen i feil retning. Dette kan ha sammenheng med at det meldes om tøffere språkbruk og flere fysiske konflikter, noe som igjen gjør at elever ikke har det trygt og godt. Det er stadig større andel som oppgir at de opplever nettbasert mobbing i sosiale medier. Det er nulltoleranse mot mobbing i skolene i Modum og det arbeides kontinuerlig med trivselsfremmende tiltak. Det er også tydelig sammenheng mellom god klasseledelse, tilstrekkelig bemanning og lite mobbing.

Konsekvens

Opplevd mobbing har tydelig sammenheng med mental helse hos mennesker i alle aldre. Mobbing kan ha alvorlige og langvarige konsekvenser for mobbeofferet. Barn som er utsatt for mobbing kan utvikle forskjellige vansker. Selv om mobbingen har sluttet, kan de som er utsatt for mobbing og utrygghet slite med konsekvensene mange år etterpå.

6.3 Barn med barnevernstiltak

Status

Modum kommune	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Antall meldinger	179	184	156	180	234	274	246
Barn med hjelpetiltak	107	96	79	76	83	83	91

Barn plassert frivillig utenfor hjemmet	8	6	6	6	9	9	7
Barn under omsorg/plassert utenfor hjemmet (inkl. akuttvedtak)	53	53	46	43	43	35	26
Antall barn i tiltak totalt	168	155	131	128	135	127	124

124 barn/ungdommer mottok hjelpetiltak etter Lov om barnevern i Modum kommune ved rapportering pr. 31.12.2022. I løpet av ett år er antall barn med hjelpetiltak ca 150. I tillegg var 26 barn/ungdom under barneverntjenestens omsorg, og 7 plassert frivillig utenfor hjemmet, dvs. bosatt i fosterhjem, beredskapshjem eller i omsorgsinstitusjon.

Årsaksforhold

Det er mange ulike forhold som påvirker antall barn og familier som har behov for bistand fra barneverntjenesten. Dette handler om forhold ved individene, som fysiske og psykiske helseutfordringer, rusmisbruk, samlivsbrudd, og kriminalitet. Men også samfunnsmessige forhold som sosioøkonomiske forutsetninger, tilgjengelighet på billige boliger, lavt utdanningsnivå og færre arbeidsplasser for de uten utdanning. Barnehagedekning, omfang og kvalitet på forebyggende tiltak som åpen barnehage, foreldreveiledningskurs, fritidsaktiviteter for alle spiller også inn.

Alle barn har rett til omsorg og beskyttelse som fremmer deres helse og utvikling. Barn har rett til å danne seg egne meninger og gi uttrykk for disse. De skal vokse opp med kjærlighet og respekt fra sine omsorgsgivere. Gode foreldreferdigheter læres ofte av egne foreldre gjennom å ha vært deres barn. Dessverre gjelder dette ofte de svake foreldreferdighetene også, som manglende tilsyn, manglende støtte, involvering og trøst, bruk av rusmidler med barn til stede, bruk av vold og avvisning som oppdragermetode osv. Det er utfordrende å snu «sosial arv».

Konsekvens

Barn som lider under omsorgssvikt viser ofte vansker på alle arenaer han/hun deltar på, herunder skole/barnehage, fritid og hjemme. Dette gjør at disse barna utfordrer voksne og kjenner på lite mestring og utenforskap i hverdagen sin. For å kjenne tilhørighet kan de søke mot miljøer som driver med normbrytende atferd.

Barnet vil med stor sannsynlighet også få problemer som voksne. Dette medfører kanskje at de sliter med alvorlige problemer i hverdagen hele livet og at de ikke har forutsetninger for å ivareta egne barn når de blir voksne. Å hjelpe barn til en trygg og god barndom er lønnsomt og nødvendig både ut fra et humanistisk og et samfunnsøkonomisk perspektiv.

6.4 Gjennomføring i videregående opplæring

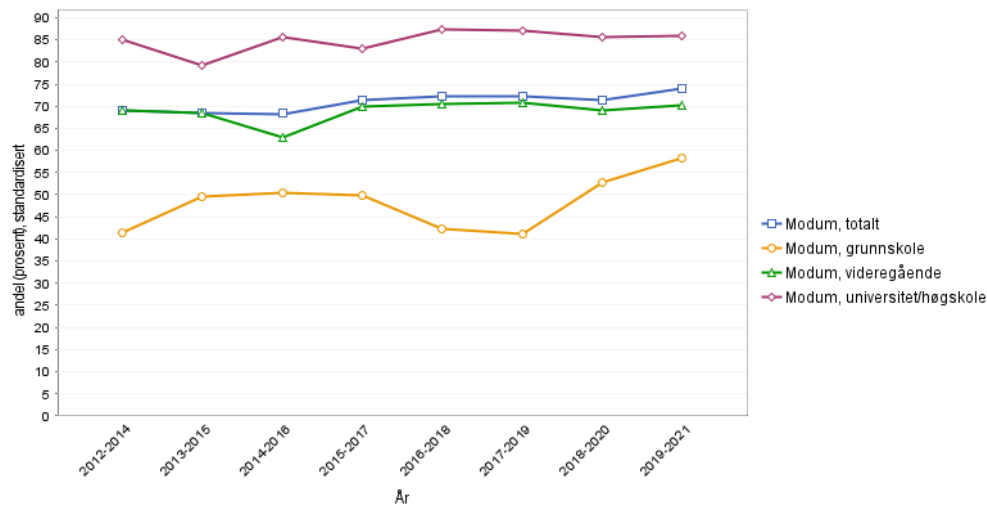
Status

År	2014-2016	2015-2017	2016-2018	2017-2019	2018-2020	2019-2021
Geografi						
Hele landet	74	75	77	77	78	79
Viken	75	76	78	79	80	81
Modum	68	71	72	72	71	74

Gjennomføring i videregående opplæring etter foreldrenes utdanningsnivå (B) – kjønn samlet, andel (prosent), standardisert, kommunehelse statistikkbank

Tabellen over viser at Modum har en lavere gjennomføringsandel enn Viken og landet.

Statistikken under viser gjennomføring i videregående opplæring totalt og etter foreldrenes høyeste fullførte utdanningsnivå.

Gjennomføring inkluderer personer som startet på grunnkurs i videregående opplæring for første gang et gitt år og andelen som har fullført med studie- eller yrkeskompetanse i løpet av fem/seks år.

Tabellen viser at gjennomføringsgraden øker med foreldrenes utdanningsnivå. Elever som har foreldre med grunnskole har en gjennomføringsgrad i 2019-2021 på 58 prosent, mens de elevene som har foreldre med universitet/høgskole har en gjennomføringsgrad på 86 prosent.

Årsaksforhold

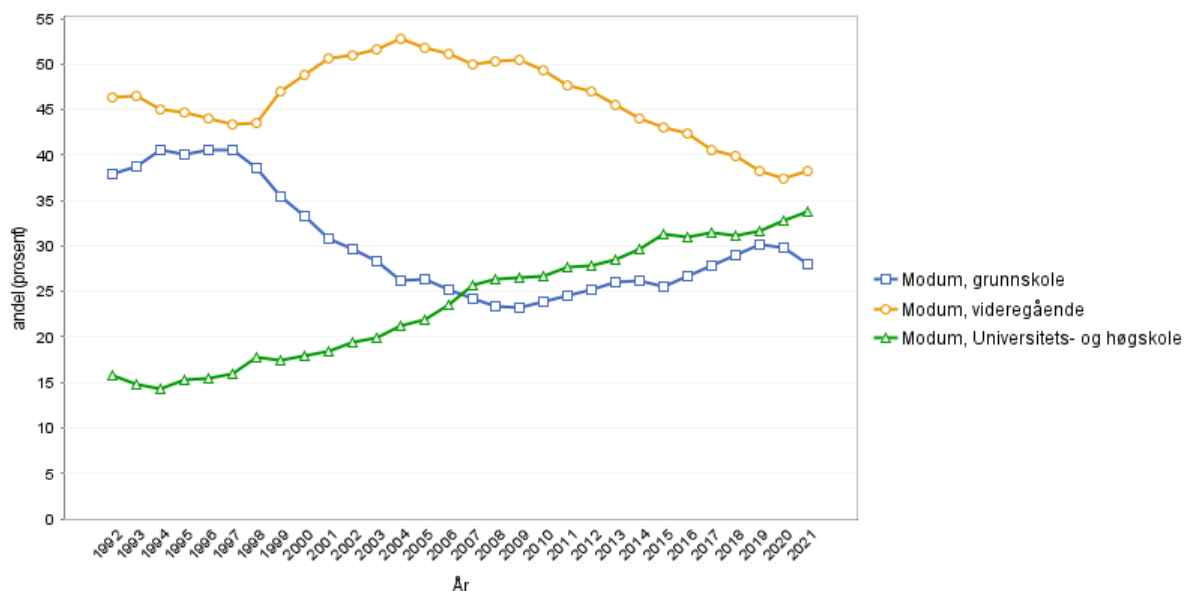
Frafall i videregående skole er et omfattende problem i hele landet. Trivsel og skoleprestasjoner i grunnskolen påvirker mulighetene til å fullføre videregående utdanning. Høyt skolefravær øker sjansen for å falle fra. Opp mot 40 prosent av frafallet skyldes forhold utenfor skolen; personlige eller i familien. Mange har psykiske helseutfordringer, søvnmangel, noen har rusproblemer. Konfliktfylte samlivsbrudd hos foreldre påvirker negativt. Lavt utdanningsnivå påvirker også barnas utdanningsvalg og risiko for å falle fra i videregående skole.

Konsekvens

En høyere gjennomføringsgrad i videregående skole vil føre til at flere ungdommer vil klare seg bedre i sitt voksenliv, både med hensyn til mulighet for arbeid og videre utdanning. Utdanning bidrar til å fremme helse videre i livet gjennom arbeid og deltakelse i samfunnet. Skolen er også en viktig sosial arena som kan gi venner, fellesskap og følelse av tilhørighet.

6.5 Utdanningsnivå

Status

Utdanningsnivå – kjønn samlet, 30-39 år, andel (prosent), kommunehelsestatistikkbank

Tabellen viser at andelen av 30-39 åringer i Modum med grunnskoleutdanning som høyeste fullførte utdanning er 28,1 prosent i 2021 (nasjonalt 19,3 prosent). Når det gjelder videregående utdanning er prosentandelen i Modum 38,2 prosent (nasjonalt 30,2 prosent). Andelen med universitet og høyskole er stigende og er for 2021 på 33,7 prosent, mens landsgjennomsnittet er på 50,4 prosent.

Årsaksforhold

Tradisjonelt har Modum vært en industrikommune, knyttet til vassdrag og virksomheter rundt disse. Et stort antall arbeidsplasser som ikke stilte krav til utdanning, førte til at en stor andel av befolkningen gikk rett over i arbeid, for eksempel etter grunnskolen. Fortsatt ser man konsekvenser av dette, ved at utdanningsnivået er lavere enn gjennomsnittet i andre sammenlignbare kommuner.

Konsekvens

Utdanningsnivå har stor betydning for helse, både direkte og indirekte. Utdanning gir ressurser som tid, penger, kunnskap og tilgang til fritidsaktiviteter og trening, som alle kan påvirke helsen positivt. Det er dokumentert store sosiale helseforskjeller i Norge, som henger sammen med utdanningsnivå. De med lengst utdanning lever i snitt 5-6 år lenger⁶ og har bedre helse enn de med kortest utdanning.

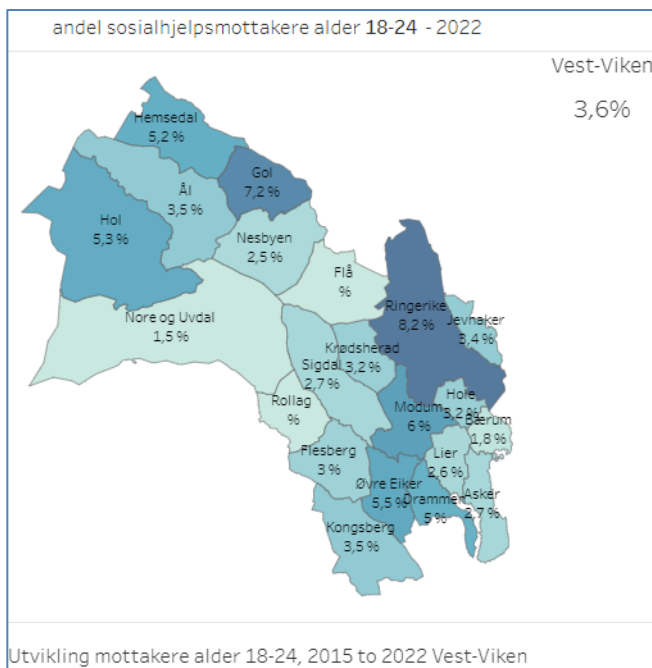
6.6 Levekår

6.6.1 Lav inntekt

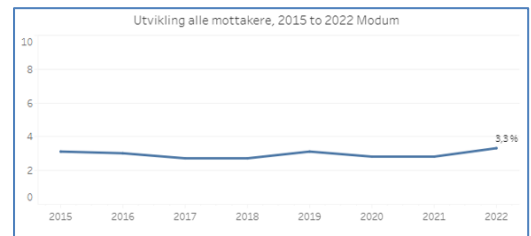
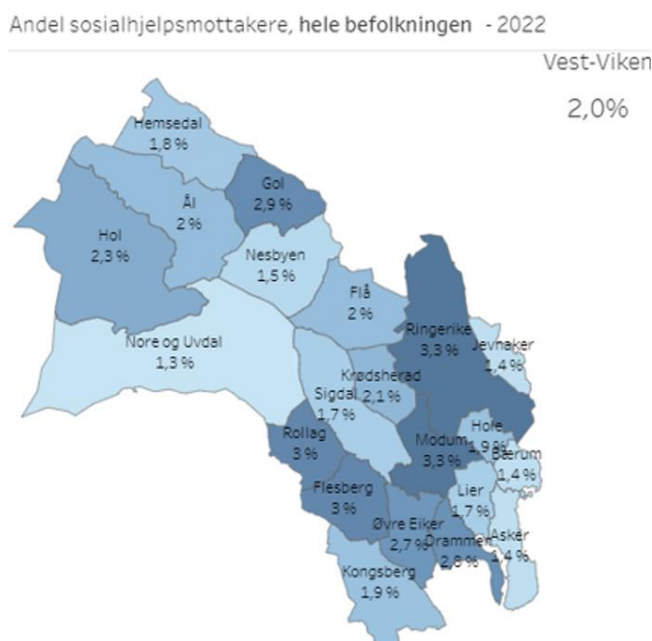
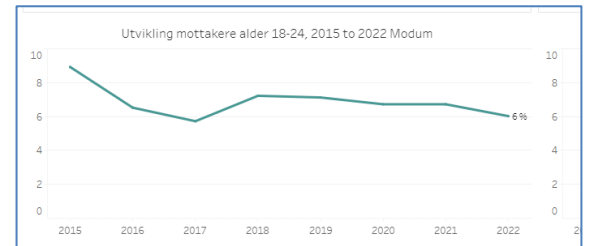
Status

I Modum var det i 2022 64 mottakere av sosialhjelp i alderen 18-24. Dette gir en andel på 6 prosent i denne aldersgruppe. Kartet viser at Modum har en høyere andel unge sosialhjelpsmottakere sammenlignet med gjennomsnittet i kommunene i tidligere Buskerud. Andelen er noe lavere når man tar med hele befolkningen, men også her har Modum, sammen med Ringerike, en høy andel sosialhjelpsmottakere.

⁶ [Sosiale helseforskjeller - FHI](#)

Utviklingen i andel sosialhjelpsmottakere er slik:

Årsaksforhold

Et høyt antall som står utenfor arbeidslivet og skole, medfører at antallet mottakere av sosialhjelp er høyt. En del mennesker har ingen annen inntekt og lever på sosialhjelp. Andre har trygdeytelser, men er avhengig av å søke supplerende sosialhjelp da inntekt er for liten og / eller brukes opp til andre formål, slik at de blir stående uten penger til mat og andre livsnødvendige utgifter. I tillegg påvirker befolkningens evne til å håndtere egne liv, herunder egen økonomi, andelen mottakere.

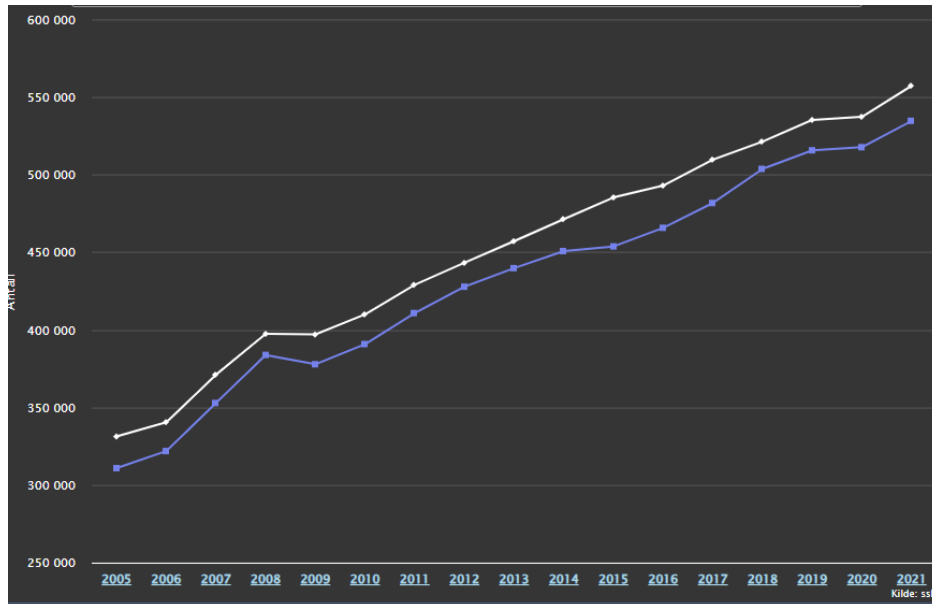
Konsekvens

Sosioøkonomisk status (arbeid, inntekt, utdanning) og helse / levealder henger sammen. Statistisk vil forskjeller i sosioøkonomisk status gi sosiale ulikheter i helse (gradientutfordringen, Sosial- og helsedirektoratet, 2005). Selvforsørgelse ved arbeid vil være utjevnende på sosiale ulikheter i helse, og vil bidra til mindre fattigdom.

De siste 30 årene har alle inntektsgrupper i landet fått bedre helse, men helsegevinsten har vært størst for personer med lang utdanning og høy inntekt. For eksempel har denne gruppen lengre forventet levetid enn personer med lavere utdanning og inntekt. Særlig de siste ti årene har helseforskjellene økt. Dette gjelder både fysisk og psykisk helse, og både barn og voksne. Utjevning av sosiale helseforskjeller er derfor et viktig mål i folkehelsearbeidet.

6.6.2 Inntektsfordeling

Status

Tabell hentet fra Vekstbarometer for Ringeriksregionen. Tabellen viser median husholdningsinntekt for Modum (blå) og Ringeriksregionen samlet (hvit).

I figuren ser man en generell økning i medianinntekten i Modum og i regionen. Modum ligger under snittet i Ringeriksregionen.

Årsaksforhold

Ulike forhold kan påvirke inntektsfordelingen i en kommune. Dette kan skyldes stor andel på trygdeytelser med relativt lav inntekt. I tillegg kan faktorer som utdanningsnivå (relativt lavt antall personer i kommunen med høyere utdanning), industriell struktur (dominans av lavtlønnede bransjer) og geografisk beliggenhet (høyere lønnsnivå i mer sentrale strøk) påvirke dette.

Konsekvens

Ulikheter i inntekt i en kommune kan være en pekepinn på at det også er sosiale helseforskjeller.

Inntekt og økonomi er grunnleggende påvirkningsfaktorer for helse. Forskning har vist at det er en sammenheng mellom inntektsnivå og helsetilstand. Lav inntekt øker sannsynligheten for dårlig selvopplevd helse, sykdom og for tidlig død.

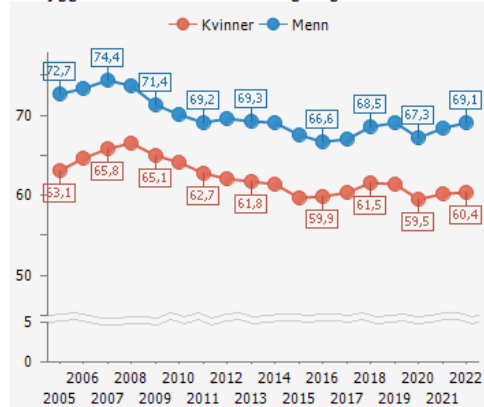
6.6.3 Sysselsetting

Status

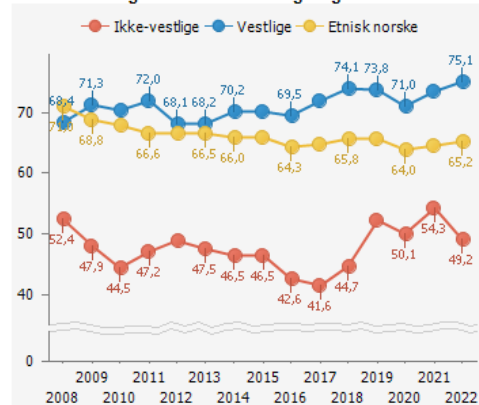
Figuren under til venstre viser at andelen sysselsatte i Modum blant kvinner i 2022 var 60,4 prosent og 69,1 prosent blant menn. Dersom man ser på bakgrunn ser man at ikke vestlige

innvandrere har en sysselsetting på 49,2 prosent, mens vestlige innvandrere har 75,1 prosent. Vestlige innvandrere har en høyere yrkesdeltakelse enn etnisk norske.

Yrkesdeltakelse for kvinner og menn . Per 100 innbyggere i alderen 15-74 år. Valgt region

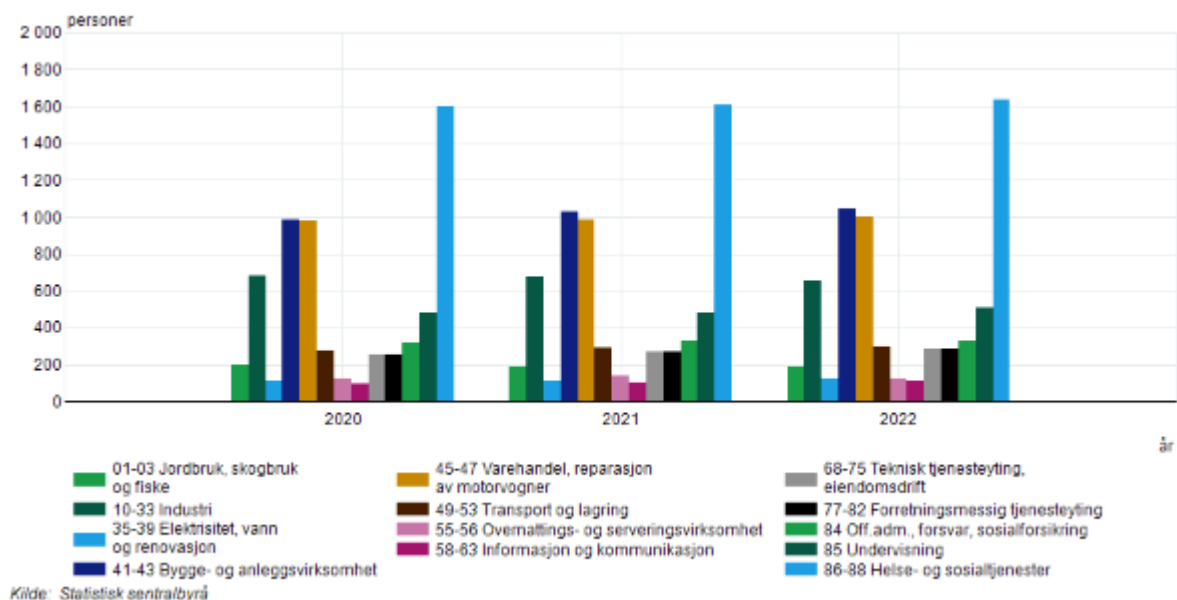
Yrkesdeltakelse. Andel sysselsatte, 15-74. år. Innvandrere og etnisk norske. Valgt region.

Kommuneprofil, Modum

* Sysselsatte er definert som personer som utførte inntektsgivende arbeid av minst én times varighet i referanseuken, samt personer som har et slikt arbeid, men som var midlertidig fraværende pga. sykdom, ferie, lønnet permisjon e.l.

Utvikling av sysselsettingen fordelt på bransjegrupper vises i figuren under.

SSB: 07984, Sysselsatte per 4. kvartal, etter næring (SN2007), år. Begge kjønn. Sysselsatte personer etter bosted.

Årsaksforhold

Det gapet som oppstår mellom antall sysselsatte og antall innbyggere i yrkesaktiv alder er blant annet en konsekvens av en økt innflytting, hvor blant annet flere har liten/manglende arbeidsevne. I tillegg vil andre faktorer som mismatch mellom arbeidslivets krav og personers kompetanse, relativt stor andel som dropper ut av videregående skole, samt sosial arv og dårlig helse påvirke andelen sysselsatte. En aldrende befolkning gjør også at flere slutter i arbeidslivet, og mottar pensjon i stedet.

Grafene over vedr. yrkesdeltakelse gjelder for aldersgruppen 15-74 år. Da kan også økt grad av høyere utdanning og flere som pensjonerer seg tidlig være en forklaring.

Konsekvens

Konsekvensen av lav sysselsetting vil kunne være at en relativt stor andel av befolkningen lever på ulike trygdeytelser og/eller økonomisk sosialhjelp. Høy andel sysselsatte, og arbeid for personer med redusert arbeidsevne, vil være positivt for folkehelsen.

6.6.4 Arbeidstilknytning flyktninger

Status

Introduksjonsprogrammet for flyktninger er et viktig tiltak for å forberede nyankomne innvandrere på deltakelse i det norske arbeidslivet og samfunnet. Programmet gjelder for flyktninger mellom 18 og 55 år samt deres familiemedlemmer som senere ankommer landet.

Deltakerne i programmet vil:

- Få opplæring i norsk språk og en forståelse for det norske samfunnet.
- Motta kunnskap om norsk arbeidsliv og muligheten til videre utdanning om nødvendig.
- Ha som mål å komme i arbeid eller fortsette utdanning etter fullføring av programmet.

Programmet starter så snart som mulig, senest innen tre måneder etter bosetting i kommunen, og er på fulltid.

Deltakerne mottar introduksjonsstønad, som hjelper dem økonomisk mens de deltar i programmet. Støttebeløpet varierer etter alder og familiestatus, og skatt blir automatisk trukket fra utbetalingen. Andre økonomiske støtteordninger kan påvirke introduksjonsstønad.

Introduksjonsprogrammet har en felles struktur som inkluderer opplæring i norsk og om det norske samfunnet. Det inkluderer også et kurs i "Livsmestring i et nytt land" for å hjelpe deltakerne med å ta informerte valg og finne støtte når det trengs.

Varigheten av programmet avhenger av deltakernes individuelle mål. Dette kan variere fra seks måneder til tre år, avhengig av utdannings- og karrieremål. Programmet kan også forlenges i visse tilfeller.

Sluttmålet for introduksjonsprogrammet bestemmes gjennom karriereveiledning, basert på deltakernes tidligere utdanning og yrkeserfaring, samt deres fremtidige karriereambisjoner. Sluttmålet kan være høyere utdanning, arbeid eller fullføring av en utdanning. Dette er en individuell tilpasning for hver deltaker.

Status etter avslutning fra introduksjonsprogrammet

AVSLUTNINGSÅRSAKER FRA INTRODUKSJONSPROGRAMMET

År	Totalt avsluttet	Aktive	Jobb*	V.g.s	Høyere utd.	Passive	Gr.kole	NAV	Stans/flyttet
2019	34	14	2	11	1	20	9	11	0
2020	9	6	2	4	0	3	2	1	0
2021	16	8	6	2	0	8	3	4	1
2022	12	2	2	0	0	10	2	6	2

* Definisjonen av å være sysselsatt sier at man kun skal ha utført inntektsgivende arbeid av minst én times varighet i referanseuken

Årsaksforhold til lav grad av yrkestilknytning

Årsaker til lav yrkestilknytning blant flyktninger:

1. Kvinner, spesielt med innvandrerbakgrunn, møter større utfordringer med integrering i arbeidsmarkedet.
2. Variasjon i yrkesdeltakelse blant flyktninger avhenger av faktorer som utdanningsnivå, landbakgrunn, språkferdigheter, og tidligere arbeidserfaring.
3. Helseproblemer og arbeidsmiljøforhold påvirker deltakelse i arbeidsmarkedet negativt.
4. Diskriminering i ansettelsesprosessen kan også være en barriere.

Konsekvens av svak yrkestilknytning

1. Mange flyktninger med svak yrkestilknytning er avhengige av økonomisk støtte, som sosialhjelp.
2. Mange flyktninger har lavtlønnede jobber. Derfor har de ofte lavere inntekt etter skatt sammenlignet med andre grupper i samfunnet.
3. Lavinntekt er spesielt utbredt blant visse grupper, som syrere og somaliere.

6.6.5 Sykefravær

Status

Legemeldt sykefravær i prosent i Modum i 3. kvartal (gjelder hele kommunen):

2018: 4,5

2019: 4,7

2020: 5,0

2021: 5,1

2022: 4,8

I årene 2020 og 2021 var sykefraværet spesielt høyt på grunn av korona. Fremdeles er det høyt sammenlignet med årene i 2015-2019.

Årsaksforhold

Noe av årsaken til sykefraværet kan forklares i flere av indikatorene i folkehelseprofilen. En høyere andel av befolkningen med fysisk og psykisk sykdom, samt overvekt kan spille inn på sykefraværet.

Konsekvens

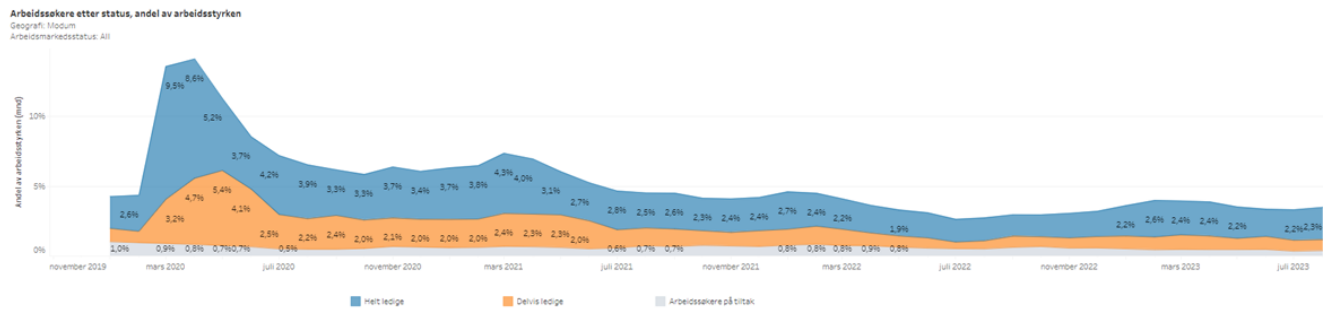
Et høyt sykefravær har flere konsekvenser. For den enkelte sykmeldte kan det ha store konsekvenser om fraværet blir langvarig; dette gjelder både økonomisk og sosialt. For bedrifter har et høyt sykefravær en kostnad, i tillegg til at produksjon/tjenesteytingen blir lavere.

6.6.6 Arbeidsledighet

Status

Tabellen nedenfor viser arbeidsledige i Modum i 2022 og til og med august 2023.

	2022												2023							
	janu..	febr..	mars	april	mai	juni	juli	augu..	sept.	okto.	nov.	dese..	janu..	febr..	mars	april	mai	juni	juli	augu..
Helt ledige	185	163	154	140	131	127	115	116	109	111	125	128	156	188	175	175	161	139	157	167
	2,7%	2,4%	2,2%	2,0%	1,9%	1,8%	1,6%	1,6%	1,5%	1,6%	1,8%	1,8%	2,2%	2,6%	2,4%	2,4%	2,2%	1,9%	2,2%	2,3%
Delvis ledige	79	90	83	65	57	52	34	41	57	50	52	58	66	66	75	70	58	67	56	56
	1,1%	1,3%	1,2%	0,9%	0,8%	0,7%	0,5%	0,6%	0,8%	0,7%	0,7%	0,8%	0,9%	0,9%	1,0%	1,0%	0,8%	0,9%	0,8%	0,8%
Arbeidssøkere på tiltak	54	58	53	52	45	40	37	36	44	48	40	41	37	32	34	33	33	34	25	28
	0,8%	0,8%	0,8%	0,7%	0,6%	0,6%	0,5%	0,5%	0,6%	0,7%	0,6%	0,6%	0,5%	0,4%	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%	0,3%	0,4%
Totalt	318	311	290	257	233	219	186	193	210	209	217	227	259	286	284	278	252	240	238	251
	4,6%	4,5%	4,1%	3,6%	3,3%	3,1%	2,6%	2,7%	3,0%	3,0%	3,1%	3,2%	3,6%	4,0%	4,0%	3,9%	3,5%	3,4%	3,3%	3,5%

Figuren illustrerer helt ledige (blå), delvis ledige, permitterte (gul) og arbeidssøkere på tiltak (grå).

I Modum ligger prosenten helt ledige over landsgjennomsnittet. I august lå Modum på 2,3 prosent, mens landssnittet var på 1,9. I september lå Modum på 2,2 prosent, mens landsgjennomsnittet lå på 1,8%.

Årsaksforhold

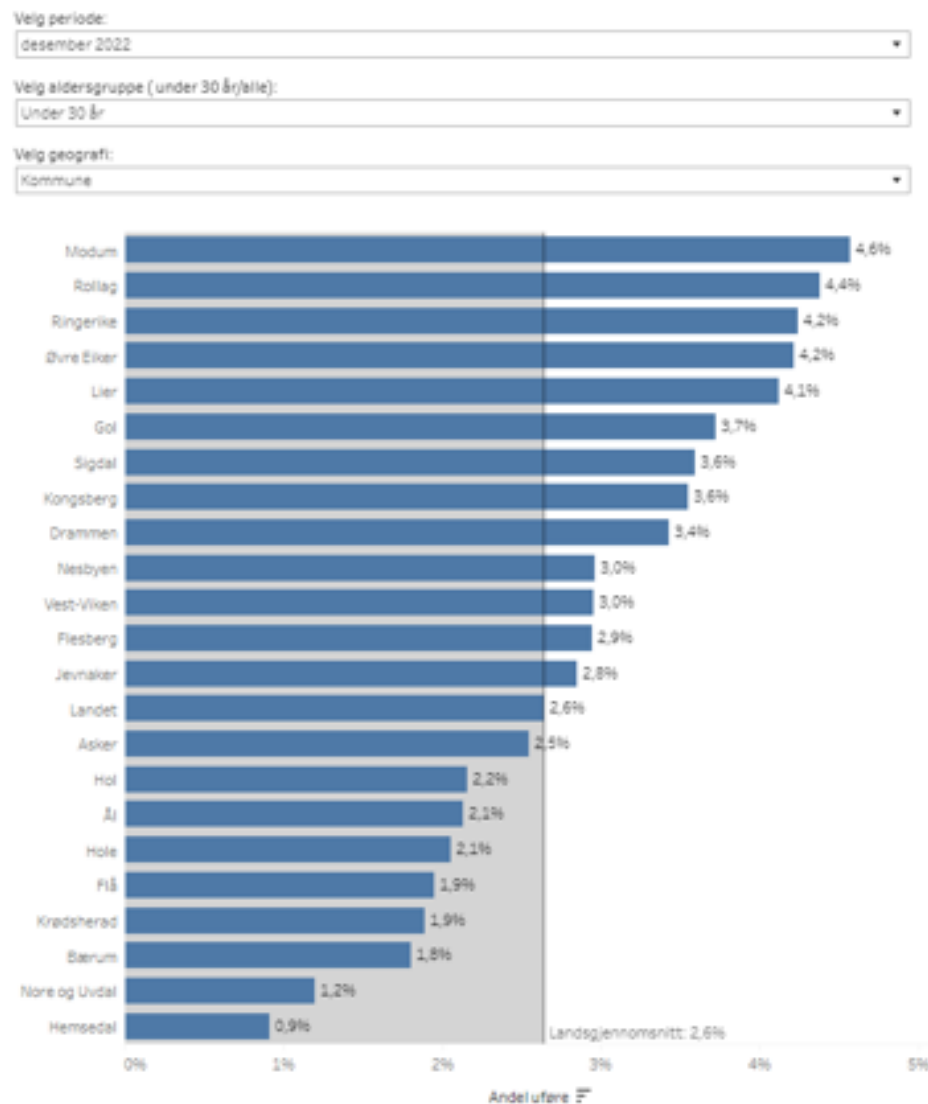
For korona perioden fra 2020 ble det en markant økning i arbeidsledighet. I første halvdel av 22 sank den, og ble veldig lav sommeren 2022, før den har steget igjen.

Konsekvens

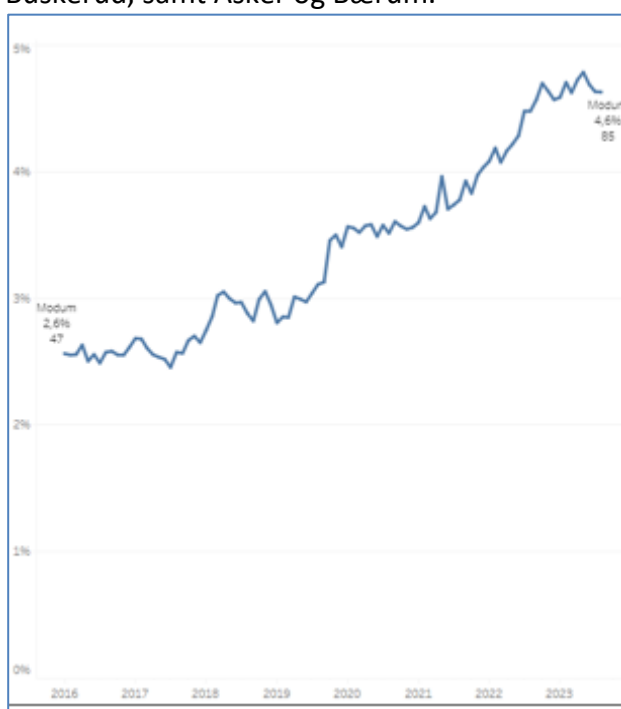
Arbeidsledighet har betydning for både helse og levekår. En økt arbeidsledighet vil ha uheldige konsekvenser for den enkelte, ved at inntekten går drastisk ned. For familier kan dette ha stor betydning. En økt arbeidsledighet kan gjøre det vanskeligere for den delen av befolkningen i kommunen som ikke har utdanning utover grunnskolenivå. Det er en stadig mindre etterspørsel etter arbeidskraft uten krav til utdanning, samtidig som andelen med kun grunnskole øker (ofte menn med innvandrerbakgrunn). Dette gir et gap som er vanskelig å fylle. En konsekvens for disse personene kan bli langtidsledighet, samt manglende økonomiske rettigheter. Økonomisk sosialhjelp er da et sikkerhetsnett. For samfunnet fører arbeidsledighet til tap av verdiskapning.

6.6.7 Utførhet

Status

Modum har i desember 2022 høyest uføreandel sammenlignet med andre kommuner i gamle Buskerud, samt Asker og Bærum.

Grafen viser utviklingen i andel uføre i Modum.

Årsaksforhold

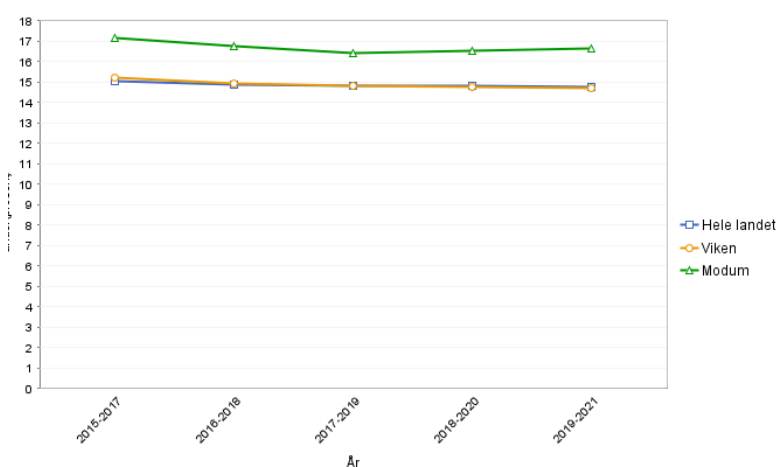
Flere av de andre faktorene i Folkehelseprofilen vil påvirke tallet på uførhet. En økt andel med fysiske og psykiske plager, lavt utdanningsnivå, og forholdsvis høyt frafall fra videregående vil være faktorer som i stor grad er avgjørende for nivået på antall uføretrygdede.

Konsekvens

En stor andel uføretrygdede har uheldige konsekvenser for den enkelte, og dens familie. Inntekten går ned, og kan føre til fattigdom. Manglende aktivitet kan også være negativt for den psykiske helsen. Høyere dødelighet er også et faktum blant denne gruppen. Sosial arv er en tilleggsbelastning. Lave trygdeytelser medfører ofte at den enkeltes inntekt ikke strekker til. Mange må derfor suppleres på økonomisk sosialhjelp. Dette vil igjen ha konsekvenser for kommuneøkonomien.

6.6.8 Eneforsørgere

Status

Indikatoren viser antallet/andelen barn i alderen 0-17 år med mor eller far som er eneforsørger. Kilde Kommunehelse statistikkbank

Tabellen viser at Modum har en høyere andel eneforsørgere sammenliknet med landet for øvrig.

Årsaksforhold

Sosial arv kan være en årsak til at dette tallet har holdt seg stabilt høyt.

Konsekvens

Det er en del risikofaktorer knyttet til det å vokse opp med en eneforsørger. Eneforsørgere har ofte mindre ressurser i form av dårligere økonomi og mindre tid til barna. Dette kan føre til at barna ikke kan delta i sosiale aktiviteter og at tiden med tilgang på en voksen er mindre. I tillegg er det økt forekomst av psykiske helseproblemer blant eneforsørgere, som videre kan virke inn på foreldreferdigheter og dermed barna. Forhold mellom foreldre som ikke lever sammen kan være preget av økt konfliktnivå som kan gå ut over barna og føre til emosjonelle problemer og atferdsproblemer.

6.6.9 Boforhold

Status

Tall fra SSB^[1] 2022 viste at 75,1 prosent av innbyggerne i Modum bor i selveide boliger, 5,3 prosent eier gjennom borettslag eller aksjeselskap og 19,6 prosent leier bolig.

^[1] SSB, tabell nr 11084

Kommunen har bo- og dagsentra med heldøgns tilsyn hvor beboerne bor i egne leiligheter. Det finnes også flere botilbud for spesielle pasientgrupper, gjerne i mindre boliger. Dette dreier seg oftest om yngre funksjonshemmede. Personer i alderen 18-49 år med stort hjelpebehov skal ikke få sitt omsorgsbehov dekket på institusjon/sykehjem.

Modum kommune, ved Modum Boligeiendom KF, har 309 leiligheter for utleie. Disse er fordelt slik:

Formål/Sted	Åmot	Geithus	Vikersund
Sosialbolig	18	13	22
Flyktningebolig	22	13	61
Pleie og omsorg	34	29	97
Sum	74	55	180

Tall per september 2023

160 av boligene i tabellen over er omsorgsboliger.

Årsaksforhold

Boligprisene i Modum har økt de siste årene og det kan være vanskelig for enslige og familier med lav inntekt å komme inn på boligmarkedet.

Konsekvens

Gode og stabile boforhold er viktig både for barn og voksnes helse og trivsel. Store deler av Modum kommunes innbyggere har gode boforhold, både med hensyn til bosted og nærmiljø. Det er viktig å ha fokus på hvordan kommunen sikrer de svake gruppene tilsvarende trygghet til bosted.

Det bør stimuleres til at det bygges boliger med livsløpsstandard og at eldre bor i tilrettelagte boliger som gjør at de i større grad har mulighet for å bo i egen bolig så lenge som mulig.

7 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

7.1 Ensomhet

Status

Ensomhet er en opplevd følelse av savn eller kontakt med andre mennesker. I Ungdataundersøkelsen 2020 (før korona) svarte 21 prosent ungdomsskoleelevene at de var ganske mye eller veldig mye plaget av ensomhet. Landsgjennomsnittet var 22 prosent.

I folkehelseundersøkelsen til Viken ble ensomhet (UCLA-3) målt og i Modum svarte 14 prosent at de var ensomme, mens snittet i Viken var 11 prosent. Hvis man fordeler det på kjønn så var hhv 12 prosent menn og 15 prosent kvinner i Modum ensomme.

Årsaksforhold

Ensomhet er det motsatte av god sosial støtte. God sosial støtte innebærer at en får kjærlighet og omsorg, blir verdsatt, og at en tilhører et sosialt nettverk og et fellesskap med gjensidige forpliktelser.

Konsekvens

Manglende sosial støtte øker faren for både fysiske og psykiske plager og lidelser.

7.2 Organiserte fritidsaktiviteter

Status

I Ungdataundersøkelsen 2020 svarer 63 prosent av ungdomsskoleelevene i Modum at de er med i en organisert fritidsaktivitet. 10 prosent sier at de aldri har vært med i en fritidsorganisasjon etter at de fylte ti år. [Fritidserklæringen](#) bygger på FNs barnekonvensjon og fordrer kommunen og frivilligheten til å samarbeide slik at alle barn, uavhengig av foreldrenes sosiale og økonomiske situasjon, skal ha mulighet til å delta i minst en organisert fritidsaktivitet sammen med andre.

Årsaksforhold

Det finnes en rekke frivillige lag og foreninger, private aktører og kommunale tjenester som tilbyr organiserte fritidsaktiviteter i Modum kommune. Oversikt over disse finnes på [fritid123.no](#). Nasjonalt er det sammenheng mellom deltakelse i fritidsaktiviteter og sosioøkonomisk status. Barn som vokser opp i familier med mange av de sosioøkonomiske ressursene, deltar oftere i fritidsaktiviteter enn de som har færre ressurser. Spørsmålet om sosial ulikhet begrenser seg ikke bare til å handle om fattigdomsproblematikk eller om de få som er utenfor. Sosiale forskjeller utspiller seg langs hele den sosiale samfunnsstigen for de fleste fritidsaktivitetene.⁷ Årsakene til dette kan forklares både kulturelt, sosialt og økonomisk.⁸ Det er ingen grunn til å anta at situasjonen er annerledes i Modum enn på landsbasis.

Konsekvens

Deltakelse og inkludering øker helse og livskvalitet.⁹ Organiserte fritidsaktiviteter har flere viktige funksjoner i barns liv. De er sosiale møteplasser der vennskap knyttes, nettverk bygges og sosiale ferdigheter utvikles. Barna får drive med aktiviteter de liker, og utvikler ferdigheter som gir mestring og glede. De fleste barne- og ungdomsorganisasjonene legger stor vekt på å gi barn og unge ansvar og innflytelse over aktivitetene de driver. Slik kan barn både bli mer engasjert gjennom å være med på å bestemme og bli forberedt på framtidige lederroller.¹⁰

Når statistikken tilsier at disse godene er systematisk ujevnt fordelt gir dette barna ulikt utgangspunkt i livet. Å øke deltakelsen i fritidsaktiviteter, samtidig som man tar sikte på å utjevne de kulturelle, økonomiske og sosiale forskjellene i deltakelsen er positivt. Dette vil føre til at flere barn får tilgang til disse godene uavhengig av foreldrenes sosioøkonomiske status. Dette er med på å sikre retten satt i barnekonvensjonen Artikkel 31 – Hvile og fritid.

7.3 Anlegg for gående og syklende

7.3.1 Anlegg i friluft- og utmarksområder

Status

Modums befolkning har et stort antall turveger (*utformet for alle brukergrupper*), turstier (*for ferdsel til fots*) og løyper (*for ferdsel på ski*) i nærmiljøet. Enkelte turveger er tilrettelagt for rullestolbrukere. På Furumo er turvegen lyssatt. De fleste turstier er godt ryddet og skiltet. DNT Drammen har skiltet skogsbilveier for bruk av sykkel i hele Finnemarka. På Skredsvikmoen er det skiltet og tilrettelagt for 'fatbike' delvis i kombinasjon med dagslysløypene.

⁷Bufdir

⁸ Bakken, 2017

⁹ Trommald, 2017, Helsedirektoratet 2017

¹⁰Bufdir

Tilbud	Km
Skiltede stier	242
Turistforeningens stier	98
Lysløyper, 6 stk.	21
Preparerte løyper i bygda	48
Preparerte løyper i Holleia og på Øståsen	120

Anlegg i utmark opparbeides og drives av enten kommunen eller av private. I Modum er en rekke turveger, -stier og -løyper presentert på www.ut.no og på www.skisporet.no kan man til enhver tid se når løypene er kjørt opp. Kommunikasjon med brukerne oppnås gjennom kommunens hjemmesider og facebooksider. Turbok om Modum fra 2015 og turkart fra 2017 er også inspirasjonskilder for å ta naturen i bruk og være aktiv. I barmarksesongen får særlig tursyklister et bredere tilbud da mange turveier og -stier er «sykkelbare».

I bygda er det skiløyper som kan nås fra alle skoler og i tillegg kjøres det skiløyper med snøskuter fra alle barnehagene. Idrettslagene har lysløyper og noen dagslysløyper i tillegg. Modum Bad kjører egne løyper. Holleia og Øståsen er kommunens store utfartsområder med oppkjørte skiløyper.

Årsaksforhold

Stier og skiløyper bidrar til å fremme fysisk aktivitet, naturopplevelser, sosialt samvær og trygg ferdsel i naturen.

Konsekvens

Stier og løyper i Modum blir mye brukt og dette gir en rekke positive effekter på folkehelsen. Fysisk aktivitet er bra for helsen, og kan forebygge sykdom. Trygg ferdsel i naturen kan redusere risikoen for ulykker og skader. Naturopplevelser kan gi glede i livet. En utfordring er imidlertid at det kan være mange som bruker tilbudene mye, mens det er andre grupper som kun i liten eller ingen grad benytter seg av tilbudene. Mangel på kjennskap til de ulike aktivitetene og mangel på turutstyr kan være årsaker til dette. Stadig bedre opplysninger om tilbudene og muligheter for å låne utstyr i Bua, bør virke positivt på dette.

7.3.2 Anlegg i bebygde områder

Status

I henhold til Statistisk Sentralbyrås statistikk har Modum kommune ansvar for 23,5 kilometer med gang- og sykkelveier. Med betydelig kommunal medvirkning og økonomisk støtte har i tillegg Veilaget Gamle Hallingdalsvei tilrettelagt 2,5 kilometer med privat gang- og sykkelvei for allmenheten. Stat og fylkeskommune har ansvaret for 6,5 kilometer med gang- og sykkelveier i Modum. Dette gir til sammen godt over 3 mil med vinterbrøytete og sommervedlikeholdte gang- og sykkelveier i Modum kommune.

I snitt har norske kommuner rundt 13-14 km med anlegg for syklende pr. 10.000 innbyggere. For Modum – med litt over 14.000 innbyggere - vil et slikt snitt tilsvare om lag 20 km. Med sine 23 km med anlegg ligger Modum derfor om lag 20 prosent over snittet. Dette kommer mest gangtrafikk til gode, mens sykkeltrafikk kommer litt dårligere ut siden mye av det som er klassifisert som kommunale 'gang- og sykkelveger' er bygget som 'fortau'; dvs. uten skille mot

kjørebane. Her har syklister kun begrenset rett til å sykle (og da kun i gangfart), jf. [§ 18 i forskrift om trafikkregler](#). I framtiden vil anlegg for syklister bygges i henhold til vegnormaler

Årsaksforhold

Ansvar for å bygge anlegg for syklende og gående (herunder gang- og sykkelveger) er fordelt mellom vegmyndigheter; dvs. riks-, fylkes- eller kommunal veg. I den kommunale trafiksikkerhetsplanen er det foreslått en prioritert utbygging langs både riksveier, fylkesveier og sanering av jernbanens planoverganger. Kommunen bidrar også med egen planlegging og egne midler i dette arbeidet.

Kommunen har et trivelig landskap og gode opplevelser ved sykling og gange. Trygg ferdsel i bebygde områder reduserer risikoen for ulykker og skader.

Konsekvens

Etablering og jevnlig bruk av sykkelveier er sentralt i det forebyggende arbeidet med folkehelse. Det er stor avstand mellom våre tettsteder, men siden det er forholdsvis flatt terreng og vi har et sammenhengende anlegg for gående og syklende under fullføring vil det være sannsynlig at bruken vil øke. Også ny teknologi i form av elsykler gir potensiale for mer aktivitet.

7.4 Kulturtilbud

Status

Kulturetaten i Modum kommune har ansvar for et bredt tilbud til kommunens innbyggere. Besøkstallene viser at Modums befolkning er aktive innenfor kulturfeltet og bruker de tilbud som kommunen legger til rette for. Når man i tillegg vet at nærmere 160 lag/foreninger i Modum gir et allsidig og godt tilbud til innbyggerne, blir utfordringen ofte ikke når, men hva man skal benytte seg av.

Besøksstatistikk 2022 for kulturetatens ansvarsområde sammenlignet med 2020 og 2021:

Tilbud/Virksomhet	2020	2021	2022		2022	Grunnlag for tall
			Voksne	Barn	Samlet	
Kulturelle spaserstokken	335	427	519	0	519	Registret besøk
Kulturelle skolesekk - egen produksjon	1440	1091	0	2 491	2 491	Registret besøk
Kulturelle skolesekk - ekstern produksjon	1374	1585	0	1588	0	Journalført besøksstatistikk
Frivilligsentral	800	800	2 312	1 588	3 900	Journalført besøksstatistikk
Ungdomshuset	3104	3552	0	3 747	3 747	Journalført besøksstatistikk
Ungdomsrommet Vikersund	0	1 256	0	4 330	4 330	Journalført besøksstatistikk
Utekontakten	1950	597	0	1 350	1 350	3 kvelder pr uke, 20 i snitt
Juniorklubb		901	0	1 474	1 474	Journalført besøksstatistikk
Ferieaktiviteter	177	200	0	242	242	Sommergøy 127 stk, Aktive ferieuker 117 stk,
Modum Bibliotek	23623	23129	16 138	16 138	32 276	Besøkstall delt likt mellom voksne og barne. Ikke mulig å telle på alder.
Modum Kino	4418	6007	4 389	4 539	8 928	Registret billettsalg
Modum Kulturhus -billettsalg	7888	7530	5 999	513	6 512	Registret billettsalg/besøk på arrangement
Modum kulturhus – ikke billettsalg	5950	5151	4 738	1 460	6 198	Besøkende/øvelser/møter
Modumhallen	25000	10000	10 000	45 000	55 000	Anslag deltakere på skole/trening/kamper
Furumo svømmehall	33000	41100	21 900	36 500	58 400	Registret billettsalg/anslag trening
Rockeverksted	-	-	-	770	770	Brukere er ikke registrert
Kulturskolen	10780	7920	450	8 500	8 950	205 elever innmeldt i kulturskolen/konserterdelt.
Skolerom lag/foreninger	10000	10000	4 000	12 800	16 800	7 skoler, 4 dager pr uke, 30 uker, 20 brukere pr dag
Sum besøk totalt 2022	123899	116095	70 445	141 442	211 887	
Sum besøk pr dag (365 dager)	339	318			581	

Tendensen for 2022 er at besøkstallene øker. Dette har sammenheng med korona. Utfordringen framover er å komme på samme nivå som før korona (270 000 besøkende pr år)

Kostratall for Modum kommune viser at netto driftsutgifter til kulturtilbud står stille. Modum bruker mindre enn landsgjennomsnittet og sammenlignbare kommuner.

Modum kommune bruker litt mer enn sammenlignbare kommune og landsgjennomsnittet på driftsutgifter barn/ungdom.

Modum kommune bruker mindre enn landsgjennomsnittet, kommunene i Buskerud og sammenlignbare kommuner, til drift og investeringer i idrettsanlegg. Dette har en klar sammenheng med kommunens strategi om ikke å eie eller drifte egne idrettsanlegg, men støtte lag/foreninger som eier/drifter av idrettsanlegg.

Lag/foreninger

Det er idrett- og friluftslivsorganisasjonene som ofte ses på som de mest sentrale foreningene i folkehelsearbeidet, og helsegevinster ved fysisk aktivitet er godt dokumentert.

Idrettsregistreringen viser at det i 2021 var 4008 registrerte aktive medlemmer i idrettslag i Modum. Dette er en markant nedgang siden før korona.

Årsaksforhold

Modum kommune gir økonomisk og praktisk bistand til lag og foreninger og deres anlegg og tilbyr gratis eller rimelige møtelokaler, trenings- og kamparenaer til de som ikke har egne anlegg.

Dette gjør det lettere for lag og foreninger å holde aktiviteter i gang, noe som igjen kan fremme et høyt aktivitetsnivå.

Ungdomsfrafallet i idretten er en utfordring, men selv om mange slutter med organisert idrett er det mange som fortsatt er fysisk aktive. Mange unge søker bort fra idrettslaget de vokste opp i og til aktiviteter som er mer egenstyrt hvor de selv kan utvikle seg i et aktivitetssmiljø sammen med venner og uten voksnes organisering. Ungdom er opptatt av nye trender og aktiviteter hvor fart og spenning utgjør en vesentlig del. I Modum er det få arenaer for dette.

Samlokalisering av kino, kulturhus, bibliotek og kulturskole i kulturhuset gir effekt knyttet til kulturdeltagelse og kulturopplevelse. Når et av tilbudene besøkes vil det være naturlig og også oppsøke flere av tilbudene. Det er viktig med god samhandling mellom virksomhetene for å synliggjøre tilbudet og tenke helhetlig i hva som tilbys av aktiviteter og opplevelser for alle aldersgrupper

Ulike forestillinger og målgrupper gjør at Modum kulturhus, kino, bibliotek og kulturskole trekker ulike aldersgrupper til seg. Det samarbeides med mange lokale aktører, enten de har egne forestillinger, eller trekkes inn i eksterne produksjoner. Mange lokale opptrer i kulturhuset, alt fra barnehagebarn og kulturskoleelever til lokalrevy, lokale musiker og pensjonisttreff.

Det oppleves som en stor verdi og ha blanding av nasjonalt og lokalt, profesjonelle og amatører som opptrer i kulturhuset. Kulturhusets oppgave er å tilrettelegge for optimale møter for alle.

Biblioteket er og skal være et lavterskeltilbud, der alle er velkomne uansett hvem man er og hvor man kommer fra. I Modum er det besøkende i alle aldre og fra mange ulike kulturer og grupper. Biblioteket gir også et bredt tilbud av forestillinger, foredrag og konserter som besøkes av alle aldersgrupper.

Kulturskolen er en aktiv arena for sosialt samvær og utfoldelse innen ulike kulturelle uttrykk. Kunst og kultur er en del av vår kulturarv og vårt samfunn, og det å være elev i kulturskolen gir grunnlag for deltagelse i andre typer aktiviteter utover kulturskolens egne.

Furumo svømmehall er ikke bare et fritidstilbud/et sted for rekreasjon. Skoler og barnehager benytter svømmehallen for barn med ekstra utfordringer, både fysisk, faglig og/eller sosialt. Mange institusjoner kommer til svømmehallen med brukere med ulike funksjonsnedsettelse og institusjoner innen rus og psykiatri bruker svømmehallen. Tilbudet i svømmehallen inngår også i tilbudet for de som har frisklivsresept. Det foregår også trening i regi av svømmeklubben og ulike kurs knyttet til bad/svømming for voksne og barn

Konsekvens

Deltagelse i kulturaktiviteter kan gi sosial støtte, bidra til sosialt nettverk og gi helsegevinst. Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag (2011)¹¹ dokumenterer at det er en positiv sammenheng mellom deltagelse i kulturaktiviteter og helse.

Modum kulturhus er en lokal møteplass med så lav terskel at man tør å gå alene. I tillegg er det viktig for familier med små barn og med eldre, som ikke nødvendigvis kan reise langt for å oppsøke kulturtilbud, at det finnes noe som er lokalt og som holder et godt kunstnerisk nivå. Mange lokale aktører får også prøvd seg på scenen, hvor de blir møtt av lokalt publikum.

¹¹ [Helseundersøkelsen i Nord Trøndelag 2011](#)

Biblioteket blir brukt av folk fra alle samfunnslag. Generell bibliotekbruk øker med høyere utdanning, mens møteplassfunksjonen har en annen sosio-økonomisk profil. Fagartikkel publisert i Tidsskriftet aldring og helse som retter fokus på hvordan eldre og personer med demens kan bruke folkebiblioteket som arena for møter, aktiviteter og opplæring¹².

Kulturskolens elever deltar i felles aktiviteter sammen med andre barn og unge. Dette gir kulturskoleelevene flere møtepunkter og en større bredde i vennekretsen enn uten kulturskolens tilbud. Å være inkludert og en nødvendig brikke i en samspills- og samdansssituasjon vil gi mestringfølelse utover det rent å spille/danse. Å nå ut til flest mulig elever vil følgelig være avgjørende for kulturskolens videre utvikling i Modum.

I Furumo svømmehall er det ikke tilbud for grupper som krever lukkede aktiviteter, dette gjelder for eksempel spesialtrening for reumatikere og slagpasienter og svømmeopplæring for innvandrerkvinner.

Furumo svømmehall er det «alltid åpent for alle». Det er det gjort en avveining mellom ulike brukerinteresser, og konklusjonen er at fordelene med å ha oppe for alle, er større enn ulempen dette medfører for spesielle grupper. Alle kan besøke svømmehallen når som helst, uavhengig av religion og diagnose. Selv om svømmehallen har lave priser sammenliknet med liknende anlegg, ekskluderer nok likevel pris på billetter en del mulige badegjester.

7.5 Drikkevann

Status

Modum kommune forsyner 75 prosent av befolkningen med godt drikkevann. 85 prosent av befolkningen i Modum er forsynt med kommunalt vann eller fra de største fellesvannverkene under Mattilsynets tilsynsmyndighet.

Modum kommune har 8 større vannverk. De to største vannverkene, Sysle og Modum kommunale vannverk er offentlige, de resterende er private vannverk. Alle er godkjent i h.h.t. drikkevannsforskriften. Vannverkenes forsyningsområder er vist på kartet under.

Modum kommunale vannverk er kommunens største vannverk, og behandler om lag 1,4 mill m³ vann pr. år til forsyning av ca. 10 000 personer. Vannkilder for dette vannverket er Urvann og Damtjern/Midttjern på Øståsen. Disse kildene har meget god vannkvalitet. Inntaksdybde er henholdsvis 20 og 12 meter. Desinfeksjon foregår ved hjelp av klor og UV. Vannverket betjener tre fjerdedeler av Modums befolkning. Det blir tatt ut vannprøver i henhold til en prøveplan både på produksjon og distribusjonsnett. Vannverket har ikke godkjent reservevannkilde. Det arbeides for tiden med etablering av Bergsjø som reservevannkilde for Modum kommunale vannverk.

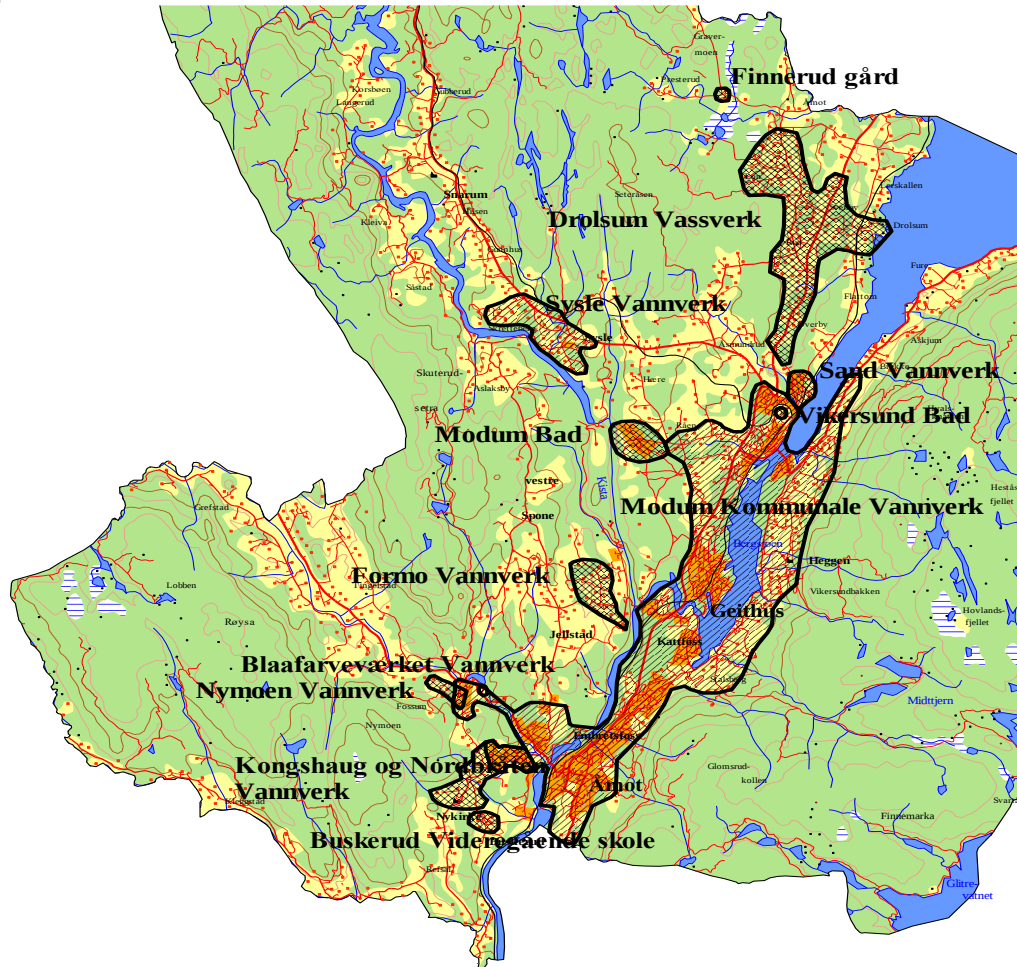
Cirka 1100 personer betjenes av kommunens seks større private fellesvannverk. Øvrige innbyggere, i underkant av 3000 er betjent med egen borebrønn eller av mindre fellesanlegg for drikkevann.

Mer detaljerte opplysninger om kommunens vannforsyning og vannkvalitet er å finne på Godt Vann Drammen¹³ sine nettsider.

¹² <https://www.aldringoghelse.no/alle-artikler/folkebibliotek-folkehelse-og-eldre/>

¹³ <http://www.godtvann.no/filarkiv/File/Vannkvalitet/kart.htm>

Folkehelsebarometeret for 2022 gir en score på 91prosent på drikkevann, hygienisk og stabilt. Dette er et godt resultat, til sammenlikning har fylket 86 prosent og landsgjennomsnittet er 90,7 prosent.

Forsyningsområdene til offentlige vannverk er markert med skråskravur, for private fellesvannverk med kvadratskravur på figuren.

Årsaksforhold

Modum kommune har tradisjonelt hatt god offentlig drikkevannsforsyning.

Konsekvens

En satsning på en fortsatt god drikkevannsforsyning er viktig for god folkehelse. Drikkevannsforsyning av tilstrekkelig kvalitet må anses å være et av de aller mest grunnleggende behov innen helse. Kommunen er beredt til utfordringen å ta inn nye abonnenter og private fellesvannverk i den kommunale drikkevannsforsyningen. En hovedutfordring for både private fellesvannverk og de kommunale vannverkene er fornyelsen av et til dels gammelt forsyningsnett. Det er også behov for flere høydebasseng for å sikre vannforsyningen i kommunen.

7.6 Valgdeltakelse

Status

En rekke sosiale faktorer har betydning for helsen. Valgdeltakelse er én indikator og har tidligere også vært en indikator på folkehelsebarometeret.

	1991	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2023
Modum	64,0	59,7	60,9	56,3	59,1	59,9	57,1	62,0	56,5

09475: Kommunestyrevalget. Stemmer og valgdeltakelse, i prosent, etter region, statistikkvariabel og fireårlig

Valgdeltakelsen i Modum ved kommunestyrevalget i 2023 var på 56,5 prosent. Dette er en betydelig nedgang siden valget i 2019 hvor valgdeltakelsen var på 62 prosent. Landsgjennomsnittet i 2023 var 62,5 prosent. Valgdeltakelsen ved kommunevalget i 2019 var den beste for Modum siden 1991.

For Stortingsvalget 2017 og 2021 var valgdeltakelsen i Modum hhv. 75,2 og 74,4 prosent. Landsgjennomsnittet i 2021 var 77,2 prosent.

Årsaksforhold

Valgdeltakelsen kan si noe om samfunnsengasjementet i kommunen.

Konsekvens

Dersom det er lite samfunnsengasjement blant innbyggerne kan det gjøre det vanskeligere for kommunen å jobbe med innbyggerinvolvering og frivillighet.

8 Skader og ulykker

Status skader behandlet på sykehus

Kommunale tall på skader behandlet i sykehus er ikke tilgjengelige. For Viken som fylke ligger personskader stabilt rundt 13,3, kjønn samlet, per 1000, standardisert. Det er ikke skilt ut om dette for eksempel er skade i hjemmet, yrkesskade, idrettsskade eller trafikkskade, det er heller ikke skilt ut for menn eller kvinner og heller ikke i henhold til yrke eller om skaden hadde dødelig utgang.

I Viken sin folkehelseundersøkelse rapporterte 18 prosent i Modum at de hadde vært utsatt for skade i løpet av de siste 12 månedene som førte til lege- eller tannlegebesøk. Fordelt på kjønn var det 16 prosent av kvinnene og 21 prosent av mennene. I Viken var snittet 17 prosent.

Generelt på landsbasis vet man at fallulykker i hjemmet representerer høyeste risiko for eldre over 75 år.

Status trafikkulykker

	Drepte			Skadde i alt		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
30 Viken	20	22	21	959	954	963

SSB.no.

Kommunestatistikk er ikke tilgjengelig,

Status arbeidsulykker

	Rapporterte arbeidsulykker (per 1 000 ansatte)			
	2018	2019	2020	2021
Begge kjønn				
I alt				
Langvarig fravær				
01-99 Alle næringer	3,7	3,5	3,4	3,8
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	6,6	6,1	6,2	7,2
10-33 Industri	5,0	4,5	4,7	5,2
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	7,0	5,6	5,8	7,1
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	5,2	4,8	4,9	5,2
49-53 Transport og lagring	6,6	6,7	7,0	7,2

	Antall arbeidsulykker med dødelig utfall			
	2018	2019	2020	2021
I alt				
00-99 Alle næringer	36	33	41	39
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	11	6	8	9
10-33 Industri	5	3	5	6
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	2	2	0	0
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	4	9	8	10
49-53 Transport og lagring	7	8	15	9

SSB.no

Kommunestatistikk er ikke tilgjengelig

Det er betydelig forskjell mellom bransjene når det gjelder alvorlighetsgrad av arbeidsulykker på nasjonalt plan, og noe svingende fra år til år. Jordbruk, skogbruk, fiske og transport lagring, samt elektrisitet, vann og renovasjon ligger høyest i 2021. Nasjonalt ligger dødelig utfall høyest innen bygg og anlegg. Modum, som innlandskommune, har mye landbruk og skogbruk. Statistikk over antall ulykker i Modum har ikke vært tilgjengelig, men problemet anses å være stort og i tråd med nasjonale tall for forekomst.

Årsaksforhold skader og ulykker

Variasjon i antallet skader behandlet på sykehus fra år til år tilskrives tilfeldig variasjon og ikke som et direkte resultat av eventuelle ulykkesforebyggende tiltak.

Konsekvens skader og ulykker

Alvorlige ulykker er alltid tragisk, særlig sett hen til det menneskelige aspektet. Ofte vil det også kunne føre til betydelige utgifter for kommunen.

9 Helsereelatert atferd

9.1 Fysisk aktivitetsnivå

Status

[Nasjonal kartlegging av fysisk aktivitet og fysisk form blant barn og unge](#) viser at hoveddelen av dagen benyttes til å sitte i ro eller til å være i aktivitet med lav intensitet. [Ungdata-undersøkelsen i Modum](#) viser at 12 prosent av elevene på ungdomstrinnet er fysisk aktive sjeldnere enn en gang i uken. Av 17 åringene i Modum er det 32 prosent som oppgir å trene

sjeldnere enn ukentlig. Dette er flere enn landsgjennomsnittet.¹⁴ 41 prosent av elevene i ungdomsskolen bruker 4 timer eller mer foran en skjerm hver dag (utenom skoletid).¹⁵

[Nasjonale kartlegging av fysisk aktivitet og fysisk form blant voksne](#) viser at tre av fire av voksne og eldre oppfyller minimumsanbefalingen for fysisk aktivitet. Kvinner er mindre fysisk aktive enn menn og aktivitetsnivået synker med økende alder. De med høyest utdanning er mest aktive.

Årsaksforhold

Nasjonal statistikk viser at det er sammenheng mellom fysisk aktivitetsnivå og utdanningsnivå.

Konsekvens

Fysisk aktivitet fremmer fysisk og psykisk helse, forebygger sykdom og kan være arena for opplevelse av sosial støtte. Helsegevinsten ved fysisk aktivitet er stor i alle aldersgrupper.

9.2 Kosthold

Status

Helsedirektoratets rapport om [Utvikling i norsk kosthold](#) viser at det er ulikheter i kosthold etter kjønn, alder, utdanning og sosioøkonomisk status. I rapporten pekes på at det er langt igjen for å nå målene om 20 prosent økning i forbruk av grove kornprodukter, grønnsaker, frukt, bær, fisk og sjømat. Barn og unge har fortsatt høyt inntak av sukker, selv om sukkerinntaket har gått ned noe de siste årene.

28 prosent av elever på ungdomsskolen i Modum spiser grønnsaker, frukt eller bær hver dag i løpet av skoledagen. 10 prosent spiser matpakke eller lunsj på skolen sjeldnere enn en gang i uka.

([Ungdata 2020](#))

Årsaksforhold

Kostholdet i befolkningen har klare ernæringsmessige svakheter. Dette gir økt risiko for sykdommer som kreft, hjerte- og karsykdommer og diabetes 2. Personer med lengre utdanning har et kosthold som er bedre for helsen enn personer med kortere utdannelse.

Konsekvens

Det er særlig viktig å bidra til at barn og unge har et variert og sunt kosthold, siden det viser seg at vanene som etableres i ung alder vil gi grunnlaget for kostvaner senere i livet. Flere studier viser at ren kunnskapsopplysning ikke er nok for å endre folks matvaner. Det er behov for målrettede tiltak for å bidra til å utjevne sosiale helseforskjeller.

9.3 Tobakksbruk

Status

Andelen elever på ungdomsskolen i Modum som røyker eller snuser ukentlig eller daglig har sunket fra 16 prosent i 2012 til tre prosent i 2020.

91 prosent av elevene på ungdomstrinnet oppgir at de aldri har røykt. 89 prosent har aldri snust ([Ungdata 2020](#)).

¹⁴ 2021-2022, oppgitt ved nettbasert sesjon, her hentet fra folkehelseprofil 2023, Modum

¹⁵ Ungdata 2020. her hentet fra folkehelseprofil 2023, Modum

15 prosent av elevene på videregående skole i Modum oppgir at de snuser ukentlig eller oftere. 4 prosent sier de røyker ukentlig eller oftere. Dette er som landet for øvrig (Ungdata 2021).

[Tall fra Helsedirektoratet](#) viser at sju prosent av befolkningen mellom 16 og 74 år røykte daglig i 2022. Det er en nedgang på 5 prosent siden 2018. I tillegg sier rundt sju prosent at de røyker av og til. Nasjonalt har det vært en økning i andelen som bruker snus de siste ti årene. Blant menn har andelen gått opp fra 14 til 21 prosent, mens snusbruken blant kvinner har gått fra 4 til 9 prosent på ti år. Det er svært stor forskjell mellom de ulike utdanningsgruppene når det gjelder røyking i befolkningen.

Antall kvinner i Modum som oppgir at de røyker i begynnelsen av svangerskapet har sunket fra 24 prosent i 2013 til 5,6 prosent i 2023.

Årsaksforhold tobakksbruk

Andel røykere har gått ned. Dette skyldes at færre begynner. Det er tydelige sosioøkonomiske forskjeller i røyking, tobakksbruken er lavest i grupper med lengre utdanning. Andelen gravide i Modum som røyker har gått ned, men er fortsatt høyere enn landsgjennomsnittet.

Konsekvens tobakksbruk

Negative helsekonsekvenser av tobakksbruk er grundig dokumentert. Redusert tobakksbruk gir helsegevinst for den enkelte og en stor samfunnsøkonomisk gevinst.

9.4 Rusmiddelbruk

Status alkohol

[Tall fra Folkehelseinstituttet](#) viser at eldre drikker oftere enn yngre og at menn drikker mer, oftere og mer risikofylt enn kvinner

Ungdata Modum 2020 viser at 59 prosent av elevene i ungdomsskolen oppgir at de aldri drikker. 10 prosent av elevene på ungdomstrinnet har drukket så mye alkohol at de har følt seg beruset det siste året. Dette tallet er lavere enn i tidligere undersøkelser.

Status narkotiske stoffer

Når det gjelder narkotiske stoffer svarer 97 prosent av elevene i ungdomsskolen at de ikke har brukt hasj eller marihuana siste 12 måneder. Dette er som landet for øvrig. 14 prosent oppgir at de har blitt tilbudt marihuana eller hasj i Modum. 16 prosent av elevene på VG3 i Modum oppgir at de har brukt cannabis sist år. 41 prosent av elevene på VG3 har blitt tilbudt cannabis siste året (Ungdata).

Årsaksforhold

Unge som begynner å drikke mye alkohol tidlig er i risiko for å eksperimentere med tyngre rusmidler. Foreldre og venners holdning til og bruk av alkohol er viktig. Det er sannsynlig at eldre i Modum følger utviklingen i landet for øvrig når det gjelder økt alkoholbruk.

Konsekvens

Oppmerksomhet og tiltak knyttet til å redusere risikofylt alkoholbruk i alle aldersgrupper er viktig for å redusere risiko for sykdom og uhelse.

10 Helsetilstand

10.1 Helsetjenester

10.1.1 Legetjenesten

Status

I Modum er det 4 fastlegekontorer. Det er i alt 14 fastlegehjemler i kommunen, hvorav 11 er fast besatt. I 2 hjemler er det vikarer. 1 hjemmel ivaretas av kollegaer ved et legesenter. I tillegg har Modum 1 fast LIS1 lege (turnuslege) og 1 midlertidig LIS1 lege. Det er 1,8 sykehjemsleger, 0,2 helsestasjonslege og 0,1 skolelege. Det er 0,6 kommuneoverlege.

	Modum 2018	Modum 2022	Norge 2022 (uten Oslo)
Legeårsverk pr 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	10,7	10,6	12,4
Avtalte fysioterapeutårsverk pr 10 000 innbyggere	11,0	10,4	9,6
Andel brukerrettede årsverk i omsorgstjenesten m/ helseutdanning (prosent)	79,8	79,1	78,0
Andel innbyggere 80 år og over som bruker hjemmetjenester (prosent)	29,8	28,5	28,0

Årsaksforhold

God tilgang til helsetjenester er viktig, enten det gjelder fastlege, fysioterapeuter, tannleger, hjemmesykepleie eller andre helsearbeidere. Tradisjonelt har mange av helsetjenestene vært rettet mot behandling, men fokus på forebyggende helsetjenester er økende. En del definerte forebyggingstiltak får refusjon fra HELFO.

Konsekvens

Gode helsetjenester og bruk av dagtilbud medfører at innbyggerne kan bo lenger hjemme i egen bolig.

10.1.2 Institusjonstjenesten

Status

	Antall plasser 2016	Antall plasser 2019	Antall plasser 2023
Modumheimen	78	96	96

Modum har følgende dekningsgrad (SSB):

	Modum 2018	Modum 2022	Norge 2022, uten Oslo
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på sykehjem (prosent)	11,6	9,7	10,4

10.1.3 Hjemmebaserte tjenester

	Modum 2020	Modum 2022	Norge 2022, uten Oslo
Andel innbyggere 80 år og over som bruker hjemmetjenester (prosent)	30,4	28,5	28,0
Andel brukere av hjemmetjenester 0-66 år (prosent)	46,8	46,3	49,0

Hjemmesykepleie gj.snittlig antall timer i uka	6,5	6,4	
Andel trygghetsalder blant hjemmeboende, eldre enn 80 år	40,28	29,46	
Mottakere av matombringning, gruppa over 80 år som ikke bor på institusjon	45,18	48,79	

Årsaksforhold

Flere eldre gir økt trykk på helsetjenester. I rapport om [utvikling av fremtidens eldreomsorg i Modum \(2022\)](#) skisseres årsaker og muligheter.

Konsekvens

Å styrke de nedre trinnene i omsorgstrappa (folkehelse, frivillighet, aktivitet og fellesskap) er fundamentet for en bærekraftig utvikling. Å utsette hjelpebehovet blir avgjørende for kapasitet på de øvre trinnene i omsorgstrappa (institusjon, hjemmebaserte tjenester).

10.2 Ikke smittsomme sykdommer

10.2.1 Infeksjonssykdommer

Status

Det finnes nå ingen tilgjengelig statistikk over dødsårsaker på kommunalt nivå. Komplikasjoner etter infeksjonssykdommer er ofte medvirkende. Influensasykdom med etterfølgende komplikasjon er blant de hyppigste, spesielt blant eldre.

Årsaksforhold

Eldre personer med svekket immunforsvar har dårligere effekt av influensavaksine. Det er en kjensgjerning at helsepersonell ofte har smitteførende influensa uten selv å ha symptomer på sykdom. Dette medfører at helsepersonell er på jobb og utsetter eldre og immunsvekkede personer for influensasmitte uten å være klar over dette. Ca. 30 prosent av helsepersonell kan ha asymptomatisk (ingen symptomer) og smitteførende influensasykdom.

Vaksiner spiller en viktig rolle i forebygging. I denne sammenheng er det viktig at helsepersonell som er tett på eldre personer, personer med svekket immunforsvar eller personer med kronisk sykdommer, blir vaksinert for influensa.

Ekstra informasjon og tilrettelegging av vaksinering av gratis vaksine har medført en økning av influensavaksinering blant helsepersonell enn tidligere.

Influensapandemien 2020-2023 gav et betydelig løft i total vaksinasjonsdekning, spesielt for eldre.

År	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022
Geografi					
Modum	31,3	39,7	43,1	58,0	63,4

Influensavaksinerte over 65 år - andel (prosent)

Blant de eldste hadde vi også størst vaksinasjonsdekning spesifikt mot koronavirus. Imidlertid finnes en rekke sykdommer som man ikke kan vaksineres mot og som vekker bekymring hos de som overvåker situasjonen. Økt tilstrømning av flyktninger vil gi nye helseutfordringer, bl.a. økt utbredelse av tuberkulose. I tillegg har økt reiseaktivitet bidratt til import av mer eksotiske sykdommer, og noen smittsomme sykdommer må sees på som en potensiell trussel selv om

Modum ikke har hatt eller bare hatt noe få tilfeller. Et typisk eksempel er ebolaepidemien som særlig rammet Vest-Afrika, men som også Norge ble berørt av.

Modum har 2 400 innbyggere over 60 år som er anbefalt vaksinerings, i tillegg til de med kroniske sykdommer.

Vaksinasjon mot influensa gjøres på legekantorene og Smittevernkontoret. Det gjøres en innsats for å få flere til å vaksinere seg, men også bedre helsepersonellens innsats ut mot risikogrupperne for å få dette til. Befolkningen er generelt mer positive til influensavaksinering etter koronapandemien.

Konsekvens

Infeksjonssykdommer overvåkes tett av Folkehelseinstituttet med tiltakslinjer helt til kommunalt nivå med smittevernplan og pandemiplan.

10.2.2 Demens

Status

[Demenskartet](#) viser at andelen i Modum med demens er 2,18 prosent. Dette utgjør 308 personer i 2020. Gjennomsnittet i Norge er 1,88 prosent.

Årsaksforhold

Økt forekomst av demens i befolkningen skyldes blant annet økt levealder generelt, flere eldre i befolkningen. I tillegg lever personer med demens lenger med sykdommen.

Konsekvens

Befolkningen i Modum er eldre enn gjennomsnittet i Norge, og har derfor også en høyere andel med demens.

10.3 Forventet levealder

Status

Forventet levealder ved fødsel viser en økning i Modum som i landet for øvrig. Kvinner lever i snitt over 4 år lenger enn menn.

År		2003-2017	2004-2018	2005-2019	2006-2020	2007-2021
Geografi	Kjønn					
Hele landet	menn	79,1	79,4	79,6	79,9	80,1
	kvinner	83,3	83,5	83,7	83,8	83,9
Viken	menn	79,3	79,6	79,8	80,1	80,3
	kvinner	83,4	83,6	83,7	83,9	84,0
Modum	menn	78,6	78,9	79,1	79,2	79,4
	kvinner	82,9	83,2	83,6	83,9	84,0

Statistikk fra Folkehelseinstituttet, Forventet levealder ved fødsel, beregnet ved hjelp av dødelighetstabell. Statistikken viser 15 års gjennomsnitt.

År		2001-2015	2002-2016	2003-2017	2004-2018	2005-2019	2006-2020	2007-2021
Geografi	Utdanningsnivå							
Modum	Grunnskole	78,8	79,0	78,9	79,3	79,5	79,6	79,9
	Videregående eller høyere	83,8	84,1	84,1	84,3	84,5	84,8	84,9

Tabellen viser forventet levealder ved 30 års alder etter utdanning beregnet ved hjelp av dødelighetstabell. Statistikken viser 15 års gjennomsnitt.

Forventet levealder samlet for begge kjønn etter utdanning viser at for de med bare grunnskole er forventet levealder 79,9 (2007-2021), mens de med videregående eller høyere utdanning har en forventet levealder på 84,9.

Årsaksforhold

Det har vært en betydelig økning av forventet levealder i løpet av de siste 50 år. Dette skyldes redusert barnedødelighet, bedret behandling av infeksjoner og hjerte- og karsykdommer spesielt. De siste 30 årene har alle aldersgrupper fått bedre helse, men helsegevinsten har vært størst for gruppen med lang utdanning og høy inntekt. Denne gruppen har høyere forventet levealder enn gruppen med kortere utdanning og lavere inntekt.

Konsekvens

Det vil være flere som lever lenger og som trolig vil trenge helsetjenester i en eller annen form.

10.4 Overvekt og fedme

Status

Folkehelseprofilen for 2023 viser høyere forekomst av overvekt og fedme blant unge i Modum enn landet for øvrig. 27 prosent av 17-åringene i Modum er overvektige, dette er en liten nedgang siden 2020. Landsgjennomsnittet er på 22 prosent. Forekomsten av undervekt er ganske stabil. Mange unge og spesielt jenter har et negativt syn på eget utseende og kropp.

[Folkehelse rapporten \(FHI\)](#) viser at størstedelen av den voksne befolkningen har overvekt eller fedme.

Årsaksforhold

På befolkningsnivå er det trolig at endringer i miljø og levevaner forklarer økningen av overvekt og fedme de siste tiårene. Overvekt og fedme henger sammen med inaktivitet, stillesitting og uheldig kosthold. Fysisk hverdagsaktivitet er kraftig redusert. Endringer i miljø og levevaner er årsak til at flere har overvekt og fedme de siste tiårene.

Overvekt og fedme blant barn er et betydelig helseproblem som kan ha alvorlige konsekvenser for barnets psykiske og fysiske funksjon og for sykkelighet i voksen alder. Blant barn og unge i Norge er det gjennomført regionale undersøkelser som antyder at andelen barn og unge med overvekt ligger på 15-20 prosent. En økende inaktivitet parallelt med endrede kostvaner er en del av årsaksbildet. Det er store geografiske og demografiske forskjeller når det gjelder overvekt og fedme. Ungdom i Modum bruker mer tid på skjerm enn landsgjennomsnittet, og trener sjeldnere enn landsgjennomsnittet. Ungdommens nettvaneer er med å påvirke negativt på eget selvbilde og utseende. (www.fhi.no) Barnevekststudien viste at andelen barn med overvekt og fedme er 50 prosent høyere på landsbygda enn i byer (www.folkehelseprofil.no).

Konsekvens

Overvekt og fedme representerer et helseproblem allerede i barne- og ungdomsalder med økt risiko for utvikling av høyt blodtrykk, nedsatt glukosetoleranse og type 2-diabetes, psykososiale problemer, lungesykdommer og søvnproblemer, samt ortopediske problemer. Overvekt i barnealder er også knyttet opp mot økt sykkelighet og mortalitet i voksen alder.

Det er viktig å følge med på utviklingen med særlig fokus på sosial ulikhet i helse.

10.5 Vaksinasjonsdekning barn og unge

Status barn og unge

Vaksinasjonsdekningen i barnevaksinasjonsprogrammet er mellom 95 og 100 prosent for de fleste vaksiner i Modum, noe som er meget bra sammenlignet med andre kommuner. Tallene for HPV-vaksine (mot livmorhalskreft) er litt lavere, 91,4 prosent for jenter og 84,1 prosent for gutter. Guttene er nylig inkludert i vaksineprogrammet, det vil ta litt tid før dekningen er på samme nivå som jentene. I tillegg til vaksinasjonstilbudet tilbys rusen meningokokkvaksinering. Ca. 70 prosent takker ja til vaksinen selv om de må dekke utgiften til vaksinen selv. Vaksinasjonsdekningen på meslinger på 16 åringer er 96 prosent i Modum for 2022. Ifølge folkehelseinstituttet er trolig tallene enda høyere enn tallene viser i nasjonale statistikker. (www.fhi.no)

Kommunens reisevaksinetilbud medfører at flere i voksenbefolkningen oppdaterer sin grunnvaksinasjon.

Årsaksforhold

De fleste er positive til barnevaksinasjonstilbudet som omfatter vaksine mot en rekke alvorlige sykdommer. Vaksinen mot livmorhalskreft er et forholdsvis nytt tilbud som det i enkelte grupper har vært aktiv motstand mot. Rusen er spesielt utsatt for meningokokksykdom og det kan ha alvorlige konsekvenser for den enkelte om en blir smittet.

Konsekvens

Manglende grunnvaksinering i befolkningen medfører redusert beskyttelse på individ- og gruppenivå for alvorlige infeksjoner.

10.6 Psykisk helse

Status

Forekomsten av forskjellige lidelser og plager er ulik hos gutter og jenter, og varierer betydelig i alder (FHI, 2023). Den nasjonale ungdomsrapporten fra 2022, som inkluderer data innhentet etter at pandemirestriksjonene ble opphevet, konkluderer med at de fleste ungdommene har kommet seg gjennom pandemien på en god måte, på tross av en liten forbigående økning i psykiske plager og en liten nedgang i livskvalitet. Kunnskap om pandemiens effekt på barn og unges psykiske helse viser at barn og unge som hadde det vanskelig fra tidligere har fått det verre som følge av pandemien.

Modum har en oppvekstprofil for 2023 som viser økning av psykiske vansker og lidelser hos barn og unge på lik linje med resten av landet siden 2020.

Modum har gjennom mange år og med ulike tiltak hatt fokus på barn- og unges psykiske helse. Tidlig innsats skaper bedre resultatet på sikt. De første månedene i et barns liv (første 1000 dager) er spesielt viktige for barnets psykiske og sosiale helse og utvikling.

Årsaksforhold

Pandemien er blitt etterfulgt av økende politisk og økonomisk usikkerhet. Det er derfor viktig å følge med på hvordan dette vil påvirke barn og unges helse og livskvalitet fremover. Forskning på pandemiens konsekvenser så langt har bidratt til viktig kunnskap om hvem som er de mest sårbare barna når tilgangen på sosiale møteplasser og samfunnets hjelpetjenester begrenses. Disse er:

- a. Barn fra lavinntektsfamilier, hovedsakelig på grunn av høyere forekomst av andre risikofaktorer i disse familiene – utsatt for stress/dårligere stressmestring, rus og andre fysiske og psykiske helseproblemer hos foreldrene.
- b. Barn som allerede før pandemien levde i familier med vold eller et høyt konfliktnivå
- c. Barn med store behov for hjelp og oppfølging fra det offentlige på grunn av alvorlige og/eller sammensatte psykiske lidelser eller funksjonsnedsettelser
- d. Enslige flyktninger og andre utsatte grupper uten et etablert sosialt nettverk

Konsekvens

Opplevelse av mestring og livskvalitet styrker barns selvtillit og psykisk helse. Hvis det ikke satses på tidlig helhetlig innsats mot familien og etter hvert for den enkelte, blir konsekvensen en fortsatt negativ utvikling. Det vil medføre store konsekvenser for den enkelte og samfunnet med mer fysiske og psykiske helseplager som angst og depresjon, rusmisbruk, arbeidsløshet og tidlig uføretrygd.

Å føle seg trygg, oppleve tilhørighet og det å trives i oppvekstmiljøet og lokalsamfunnet er grunnleggende betingelser for god psykisk helse (Folkehelseinstituttet 2023). God barnehagedekning og god kvalitet i barnehager og grunnskole er viktige faktorer.

11 Veien videre

Oversiktsdokumentet er en viktig del av kommunens systematiske folkehelsearbeid. Kunnskapsgrunnlaget inngår i kommunens videre planarbeid.